

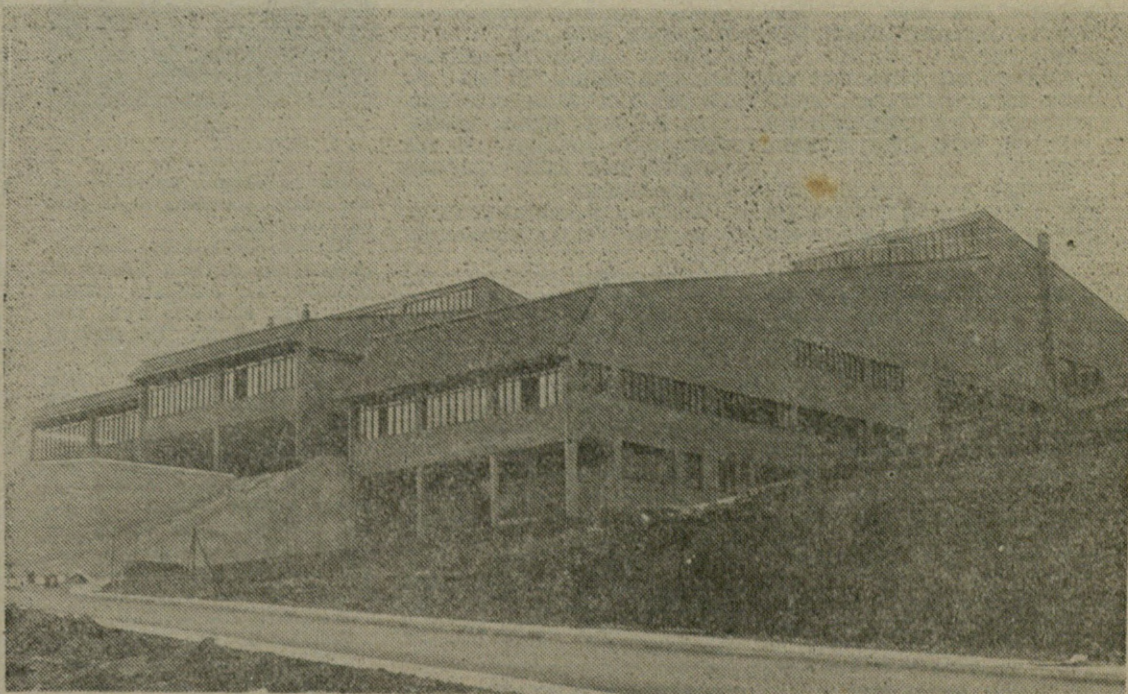
zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

SANTO TOMAS LIZEOA

Euskal giroan batxillerra
bukatu arte

Joxe Mari Enparantza eta
Karmele Alzuetaekin
solasean

Market, Unzurrungaza eta Zulaika jaunek tajututako Santo Tomas Lizeoa.

NON ZER

- **BURGES AURRERAKOI BATI**
Aranegi ... 3 garrenean
- **GAUR ETA HEMEN**
Rekondo ... 3 garrenean
- **FEUDAL EGITURAK GAURREGUNGO**
INPERIALISMOAN
Ansola ... 5 garrenean
- **ZINE**
Unanue ... 6 garrenean
- **ARTE**
Kortadi ... 7 garrenean
- **HAURTZOAK JAIO BERRITAN BATAIATU**
BAI ALA EZ?
Amunsa ... 11 garrenean

Donostiara Antigua aldetik sar-
tzen zeralarik ikastetxe sail bat
ikusiko duzu ezkerretarat. Denen
gainetik etxe gorrixka bat ikusiko
duzu: DONOSTIAKO SANTO TO-
MAS LIZEOA. Erabat euskeraz ikas-
ten dira batxiller arteko ikasgaiak.
Ahal den euskal girorik haundie-
nean batxillerrekoak ere. Txikitan
balio gehiago mintzatzen dira ha-
zitakoan ikasleak euskeraz. Loista-
rain elkarteak da etxearen jabe eta
Joxe Mari Enparantza du elkarteak
lehendakari. Mari Karmen Alzueta
da, berriz, lizeo-ikastetxearen zu-
zendari. Biokin dugu gaurko sola-
saldia.

—Hor daukagu Lizeo berria. Pe-
rretxiku antzera bat-batean ikusi
dugu jaiotzen. Zenbat denbora eta
zenbat diru kostatu da?

—Zuk badakizu “perretxiku an-
tzera” ez dela ezer jaiotzen he-
men, perretxikuak izan ezik, eta
halek ere batzutan bakarrik; baiña
eman dezagun gure Lizeo hau ha-
la jaiola dela. Joan zen urtean irai-
llean hasi eta aurtun iraillean bu-
katu, edo klaseak hasteko gertu
behintzat. Bai, etxagintzan parte
hartu duten guztiak bizkor eta
arin ibilli dira, eta gure programa
pentsatu genduen bezala bete ahal
izan dugu.

Diru kontuan ere, pentsatu zena
gertatu da: 25.000.000 koskatu da
etxea. Dirutza horri erantzuteko,
jakiña, Aurrezki Kutxa Munizipa-
lak eta Probintzialak laguntza
haundia eman dute, 23.000.000 kre-
ditoa atera dugu lurraren eta etxe-
aren gainean. Hori izan ez balitz
ez zegoen pentsatu ere egiterik.
Beraz gure eskerrik bihoztienak
eman beharrean gaude bi Aurrez-
ki Kutxa hori.

—Lan asko egin beharra tokatu
ai zaiuz Loistaraindarroi Lizeo hau
hain azkar altxatzeko?

—Bai, lana bai. Lehenik, proie-
ktoa bukatu arte, gure gorabeherak
ez ziran motzak izan. Lege berria
sortu zitzaigun eta orduko nahas-
pila ez zen nolanahikoa izan; bai-

ña bukatu genduen noizpait gure
proiektioa eta lortu ziran Ayunta-
mentuko baimen guztiak. Egia esan,
Ayuntamentuak bere baimenak usu
eta fite eman zizkigun eta hori
eskertzekoa da. Gero konkurso txi-
ki bat egin zan etxagile batzuen
artean eta aurrera. Eta urte osoan
begirik kendu gabe han ibilli gera,
eta iritxi dugu nahi genduen.

—Nolaz, ez ardura, zer gogo,
zer indar behar izan dituzue etxe
haundi hori zutik jartzeko?

—Galdera garrantzitsua benetan
hauke. Bagenekien haseratik zama
haundia hartzen genduela eta kos-
ka asko izango genduela bidean. Ez
zen bakarrik etxe berria egiteak
berak zekarren tekniko nahiz diru
arazoa. Hortaz gainera ikaskintza
osoan eraberritzeari erantzun be-
har genion, eta horrekin batera
ikasleen ugaltzeari. Horrek irakas-
le ugaltzea zekarren berarekin, eta
irakasleek titulua behar zituzten
eta eskas geunden. Seguruak ere
soluzio eske zeuden. Haurren kua-
tak gaurkotu behar ziran. Legali-
zazio kontua ez zitekeen utz. Hor-
taz gainera, jende asko eta tan-
kera askotako gabiltzanez gero
barnean, buruak eta bihotzak el-
kartu beharra zegoen. Gizarteko
lan guztietan bezalaxe, guk ere
geure gorabeherak baditugu geure
artean. Eta gainera gainerakoak...

Gaur esan dezakegu pazientzia
eta kontu haundiz ibilliaz eta ke-
menari eutsiaz, geure asmoak bete
ditugula; baiña geure inguruan
hartan edo hontan ari diren gu-
zietan esan nahi diegu, gure lan
hau ez dela kolpe batean egin dai-
tekeena. Honek ordu asko eska-
tzen duela eta ez dagoela etsitze-
rik. Gaizki esate txolin batean ari-
tzea dela erraxena, lan egitea bai-
ña askoz erraxagoa. Askotan ez
dela nahikoa ere borondate ona
bakarrik. Hortaz gainera, ongi ego-
kitutako lan bat eskatzen duela
euskera aurrera ateratze honek, el-
karrekin egin beharrezko lana, eta
hortarako askotan nork bere na-
hiak alde batera uztea eskatzen

duela eta denok ari dugun lanari
dagokionez jardutea norbera.

—Emaizkiguzu dato batzu: Zer
leku, zenbat gela eta zer instala-
zio dituen Lizeoak.

—33.000 metro koadroren jabe da
Loistarain S.A., eta oraindaiño erai-
ki denak 8.000 metro hartzen ditu
hortxe-hortxe. Eraiki den hau, ba-
sikako haurrentzat da. 960 hau-
rrentzat du lekua, eta legeak es-
katzen duen bezala, 22 zatitan ba-
natuta dago. Etxeak, 4.000 metro
kuadro paseak hartzen ditu. Lau
milla metrotako aterpe hortan sar-
tzen dira, 22 gela hoietaz gainera,
hoiei dagozkien zerbitzu guztiak,
eta gainera zuzendaritzaren gelak,
sektaria, gimnasioa, laborato-
rioak, “usos múltiples” izeneko ge-
la haundia, sukaldeak, etxezaina-
ren bizitza, biblioteca... Guzi hau
neurri haunditako da, etxea ha-
zitzen danerako ere balio dezakeen
modukoa, laster baitatuz batxiller
berrirako eta profesional eskolara-
ko beharko duten etxalde berriak
ere. Egiñik dagoenaren inguruan,
berriz, jolas-tokiak daukagu: fron-
toi haundi bat, balonzestorako bi
kanpo, balonbolearako bat, salto-
rako eta korrikarako lekua, eta
beste aterpe batzuk. Autoak uzte-
ko zelai eder bat ere badugu.

—Eta hori guztia egin eta gero,
zorrik ba al duzue?

—Hori ez dago galdegin beha-
rrik, nahizta gure zorra Aurrezki
Kutxetikoa bakarrik izan esateko.
Ta hori ez da gutxi.

—Jendeak dezakeen beste lagun-
du duela uste al duzu, gauzari
duen inportantzia emanaz?

—Ez gure ustez. Ez du behar
beste lagundu. Askoz gehiago egin
dezakeela uste dugu eta hau be-
hin eta berriz esango dugu. Ez
nuke esango behar hainbat kezka
sartu diogunik ere jendeari emen
ari geran hontaz. Guk uste dugu
bakoitzarekiko egiten den lana de-
la emankorra; baiña ez dugu
galdu nahi guztiei dei egiteko dan-
kagun egokiera hau ere. Badakigu

bihozkada bat besterik ez direla
izaten askotan horrelako unetan
egiten diren deliak eta usu itzal-
tzen direla; baiña ala ere... Orain-
goz 600 sozio bakarrik gera eta ho-
ri oso gutxi iruditzen zaigu. ZE-
RUKO ARGIA-ri ere eskatuko ge-
nioke aldiz-aldiz gure gauzak jaki-
ñerazteko eta hoiien berri emate-
ko. Gauza asko da jakiñerazi be-
harrezkorik.

—Gogoan izango dugula zeure
eskabidea agintzen dizut. Eta orain
bukatzeko, gaur ikusten dugunare-
kin bukatu al duzue etxagintza, ala
haunditzeko asmoak badira?

—Oraindaiño egin dena, ez da
lehen pausoa besterik, eta hori ere
Batxiller berrirako eta Profesional
eskolarako beharko direnekin osa-
tzekoa. Hauek oraingo honen se-
gida izango dira. Hortaz gainera
bada asmoa Loistarainen lurretan
beste ikastetxe bat basikarako egi-
tekoa, ikastola batzuk alkatuta.
“Joxe Miel Barandiaran” izango
luke izena. Geroagorako pentsatu-
riko dago guraso eta semealaben-
tatzat kultural-leku bat egitea ere,
ta horrekin batera botanika-bara-
tze bat. Hortarako lehen landa-
reak sarturik daude.

Beraz lana erruz daukagu; baiña
hori guzia egin nahi dugu, eta le-
hen bai lehen egin ere.

—OO—

Etxagilleek esan digute berena.
Ikusi dugu nolako lana egin duten
eta zer asmo dituzten. Bai egiña
eta bai egitekoa, izugarriko lanak
iruditzen zaizkigu eta gure eske-
rrik beroena zor diegula esango
genduke gizon hoiei; baiña jakin
dugu zer behar dauzkaten eta gu-
re esker ona ez dedilla hitzekoa
bakarrik izan, egintzazkoa izan de-
dilla batez ere.

Baiña Lizeoa ez da etxe bat ba-
karrik. Ikastetxe bat da. Hor dau-
de barnean 865en bat haur eta
hoiek eskatzen dituzten hainbat eta
hainbat irakasle. Hauek ere izango
dute zerbait esatekorik ZERUKO
ARGIA-ren irakurleentzat, eta gal-
degiegun.

—Mari Karmen —Mari Karmen
Alzueta bertako zuzendaria da—,
zein da zure sentimendurik biziena
ikastetxe eder eta berri hontan?

—Erantzukizuna. Zuk ongi daki-
zun bezala, etxe hau ahalgin as-
ko eta askoren fruitu da eta ilu-
sio askoren lore maitea. Eta hain-
bat eta hainbat kostatutako eta
maitatutako zerbait denez gero,
bildur ematen dit ez ote diogun
behar bezala erantzungo gure jen-
deak hortan jarriarik duen itxaro-
penari. Hori de nere sendimendu
eta lehen kezka etxe berri hau
estraitatzean. Horregatik, guztiei
guk ere laguntza esakatzen diegu.
Batez ere, borondate onezko la-
guntza.

—Ederki Mari Karmen. Gogoan
izango dugu hori ere. Eta orain,
konkreta ote dezakezu orain-orain-
goz Lizeoan eskuarteau daukauen
arazo bereziren bat?

—Nahi baduzu, legalizazio kon-
tuta da orain eskuarteau daukagu
eginbehar garrantzizko eta utziei-
nezkoa. Paper guztiak bialti ditugu
eta gure ustez aurtengo kursoan
iritxiko dugu. Basika lehendik le-
galizatua dagoela badakizu. Aur-
ten batxillerra legalizatzen badu-
gu, pauso haundi bat emanik du-
kegu.

—Gogorak gera euskal aldeko
gauzak maxiatzen. Badirudi zutitzen
ari diren euskal landareak lurrera
bota arteko onik ez dugula edo
nork daki?, oso garbiak ikusi nahi
ditugula, agian. Dena den zuen
ikastetxe hau klasista dela entzun
dut.

—Ez dakit hala den. Ez gendu-
ke hala izaterik nahi. Ez gure
erruz baina badu hortarako arris-
kua. Zuk dakizu, guk bezain ongi,
zergatik duen arrisku hori. Denok
gaude hortaz kezkatutik, Loista-
raingoak, gurasoak, irakasleak. Eta
hori gerta ez dadin sortua dugu
hortaz arduratuko den BATZOR-
DEA. Dirurik ezagatik inor Lizeo-
ra etorri gabe gerta ez dadin, ala-
gia.

ERRIALDE

NERE BORDATXOTIK

"AGITEK" IRABAZI

Enkarguz ere ezin egin denbora oberik, San Martiñetan ez, baiña maiatz erdian ote geunden esan zitekean.

Sarrera aundia, ikaragarria, guk uste bezelaxe. Jendeak ezin obeto erantzun, eta joandako inori etzitzaion damutu. Aparteko jokoa ikusi genduen; oso gutxi izaten diran bezelakoa.

"Agite" ta "Urreta" alkarrentzat egiñak dirala esan ditek. Ain da alde utsa batetik bestera dagoena!

"Agitek" irabazi bazuen ere, izan zan bolara bat, "Urreta" aurretik ibili zana, ta lanak lenengo bukatuko zituela zirudiena.

Neurketa asi baiño bost minutu aurreragotik, "eun berrogeitamarr", egon zan dirua irabazlearen alde. Gero ziran an kontuak!

Egurak ziran oso desberdina. Kana-erdiko batzuk or nunaib; legezkoak esateko modukoak.

Oinbiko enbor aundiak, zein baiño zein txarrago ta trake-sago. Lenengo "Urreta" eba-ki zuena, batez ere. Zer zan ura, jaunak! Korajea bear zan ura erdibitzeko.

Zeuek ikusiko dezute ederki, epai bakoitzaren denborak irakurtzerakoan. Atsedetik etzuten artu ezertarako. Ezta bururik jaso ere. Jo ta jo, denbora guztian, errukirik gabe.

Aiek mutillak! Orri esaten zaio ondo zailduta egotea; orri esaten zaio egitazko deportegizonak izatea.

Jesus Olaizola "Agite", ogeitalau urteko mutiko zimur, lilaña da. Pixua: 76 kilo. Bizi amorratua, nerbio utsa.

Erakuslea: Esteban Saralegi, leitzarra. Botilleroa: Migel Iturrarte, erri berekoa.

Era ontan izan zan bere jardura:

Lenengoa, kana-erdikoa, 1-58 (minutu bat eta berrogeitamezortzi segundoan).

Bigarra, kana-erdikoa, 4-10. Irugarrena, kana-erdikoa, 6-43.

Laugarrena, oinbikoa, 15-08. Bosgarrena, kana-erdikoa, 17-40.

Seigarrena, kana-erdikoa, 21-45.

Zazpigarrena, kana-erdikoa, 24-23.

Zortzigarrena, oinbikoa, 34-48. Bederatzigarrena, kana-erdikoa, 37-14.

Amargarrena, kana-erdikoa, 39-46.

Amaikagarrena, kana-erdikoa, 42-16.

Amabigarrena, kana-erdikoa, 45-50 ta 3 kintoan.

Or ikusten da garbi oinbikoak ebaten zer denbora bear izan zuen. Atera kontu nola-koak izango ziran. Eta... goazen orain "Urreta"ren lana azterttera:

Lenengoa, kana-erdikoa, 1-50. Bigarra, kana-erdikoa, 3-50.

Irugarrena, oinbikoa, 14-00. Laugarrena, kana-erdikoa, 16-40.

Bosgarrena, kana-erdikoa, 19-05.

Seigarrena, kana-erdikoa, 22-40. Zazpigarrena, oinbikoa, 30-15.

10.

Zortzigarrena, kana-erdikoa, 33-15.

Bederatzigarrena, kana-erdikoa, 36-50.

Amargarrena, kana-erdikoa, 39-40.

Amaika garrena, kana-erdikoa, 44-20.

Amabigarrena, kana-erdikoa, 48-15.

"Urreta"ren erakuslea: Kristobal Lazkano, naparra. Botilleroa: Juan Maria Gorrotxategi.

Irabazleak 50 minutuan lanak bukatu baietz eta ezetz jokatu zan diru pixka bat. Galtzailleak ere lenagotik ebaki zuten. Lana egin zuten latz eta kupira gabe. Etzuen merezi bi-tako inork galtzerik.

Juan Alberdi "Urreta"ren adin edo edadea: 27 urte. Pixua: 80 kilo. Federazioko gizonak: Artola ta Egibar jaunak. Jende dana zorutzen irten zan plazatik. Zein baiño zein dira bi azpeitiarrak.

Ikuskizun gogoangarria an gihanontzat. Etzaigu nolana az-tuko.

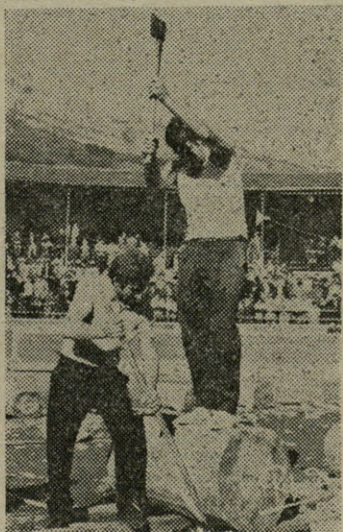
Ez arranetan!

BIXITA BAT

Ostegun arratsaldea zan; azaroaren bederatzia. Mendizabal bigarrenaren bixita izan genduen.

Gure eginkizuna danez, galdera batzuk egin genizkion, eta bai prestu asko ark erantzun ere.

Aukeran —esan zigun— denbora gutxitxo artu nuen jokoa egiterakoan. Bi illabeteko tar-tea izan banu askoz obe zan neretzat.

«URRETA»

Alare, pozik eta gustora nagoa aitortu bear. Ezeren okerrrik eztedala, izendatutako egunean jokatzin aleginduko naiz.

Oraintxe amabost egun etxeratu zuen arri berria. Zumarraga'ko arrobi batetik aterea da ta Bergara'n egiña. Eztago esan bearrik lendik ere bazeukala pixu berdiñeko arri zar bat.

Bearko, entrenamentuak egin-go bazituen!

Nere bixitak —jarraitu zuen esanaz— badu beste elburu bat ere.

Zein plazetan jokatu gihan erabaki gabea gendukan, eta

«AGITE»

orain badakigu. Azpeiti'ko zezen plaza aukeratu degu gure norgeiagorako.

Dakizutenez, irakurle maiteok, abenduaren zortzian izango da neurketa au, esandako tokian.

Zortziña minutuko iruna tанда egingo dituzte "Endañeta"k eta Mendizabal bigarrenak.

Tandaba t bukatzetik bestea astera, zazpi minutuko tartea izango da.

Beste zerbait ere adierazi zigun Mendizabal gazteak. Alegia, azken orduan modu txarrean sarrera ondoren jendea ibili eztedin, onoko ostatu a-uetan egongo dira txartelak salgai, azaroan ogeitik aurrera:

Azpeiti'n: Bar Pastorkoan.

Donosti'n: Bar Urola'n.

Zizurkil'en: Bar Pasa'senean.

Zumaia'n: Bar Uzkundun'en.

Plaza barruan sillak jartzeko asmoa dute. Sillak berrogeiña duro kostako dira.

Gaiñontzeko sarrerak danentzat berdin: ogeitamarna duro.

Mendizabal Zizurkil'go Pasa'senean bizi da aspalditxoan; an jaten du. Lotara amaren etxera joaten da, ta ama Billa-bona'n bizi da. Bide motx eta laburra dauka, beraz, toki ba-tetik bestera.

Onoko au geitu zuen arrija-sotzailleak:

"Jakin det Aretxa lenengoak Bilbao'ko periodikoetan zer ai-tormen edo deklarazio egin di-tuen.

Ari aurpegi ematen ausartzen ez ote naizen, alegia.

Kargajasotzaille bati eman li-te ke an aukerarik ederrena emango diot Aretxa'ri.

Berak aukeratu dezala nai duen arri klasa, ta pixua ere bai, ta jokatu giot.

Geiago eztago esaterik eta es-keintzerik, noski.

"Endañeta'rekin" jokatzin de-dan egun berean, abenduaren zortzian, arratsaldeko ordubie-tatik iruetara, Azpeiti'ko Bar Pastorkoan aurkituko nau Aret-xa'k.

Berrogeiña milla duro joku-tuko genituzke, baiña egun ar-tan ogei milla duroekin etorri dedilla, jokoaren erdia botatze-ra".

Guk bete degu geure egite-koa. Ortik aurrera zeuek kon-pondu.

BASARRI

BERTSO BERRIAK

— 1 —

Zer tristea dan, Jaunak, gizona zartzea, Irurogei urtetan barrena sartzea. Ezinaren mendean derrior jartzea, berriro ume baten itxura artzea... Orduan ikasten da zer dan baztartzea!!!

— 2 —

Zein azkar juaten dan gazteak duana, Barrengo bizi-poza ta jolas afana. Tristura biurtzen da zartzaroan dana. Ta au ez da neronek asmatu dedana, bai zi agure bati entzun diodana.

— 3 —

Gazte txoroentzako orra, abixua: Danak sinistutzea ez da prexixua. Esperientzi duna daukagu maixua, onela mintzatu zait agure gaixua... "Zuk ez dakizu zer dan urtien pixua".

— 4 —

Esan liteke atzo umea nintzala, ta gaur ezin det jaso urtien itzala. Mundu au zer dan ongi kontura gaitzala, zeiniek pentsatuko du ola gabiltzala, bizitza ain xehebre pasatutzen dala...?

— 5 —

Amalau urterekin tailler baten asi, bertan bizitza dana igaroaz kasi. Izerdi ta nekea alkarrekin nasi, an sufritzea zer zan genduan ikasi. Gure denboran etzan gaur aña fantasi.

— 6 —

Erromeri ta festak nunbait aitatzean, juergarako ez gihan gelditzen atzean. Dantza ta lekaioa zoroen antzean. Ai! urte eder aiek orain oroitzean, zer tristura sentitzen dedan biotzean!!!

— 7 —

Lan astoetan lertzen sasoi onenian, gero señalatzen da gorputz barrenian. Orrela gertatzen zaigu geienian, erretirua eman azken azkenian, dibertitzeko kapaz ez geradenian.

— 8 —

Gorputzean keja ta miña ikusterik, orrelakorik ez da pentsatzen gazterik. Esan gabe ez dago auxe sinisterik, len osasunez eta indarrez beterik, eta orain ez daukat ajea besterik.

— 9 —

Arpegi legunean azala ximurtu, gorraizea galanta ta bista laburtu. Katarroa ugari, eztula samurtu, neguko oltzarekin ziaro bildurtu... Ala ere mundu au ez dut nai agurtu!

— 10 —

Ankak pixutu eta burua arindu, gure gorputzak beti nunbaitean min du. Zer egin bear degun besteak agindu, ta gazteak serbitzen bear alegindu. Nai ez badegu ere guriak egindu!!!

— 11 —

Neronen kontsejurik ez nua jartzera, baizik entzundakoa onuntz ekartzera. Zer egin bear duan gizonak zartzera...? Xar baten kontsejua nijoa artzera, adituta bakarrik alaituko zera.

— 12 —

Xar orren kontsejua nai dizutet jarri: "Lendabizi lanari ar zaiozu neurri, gero mokau goxoak artu sarri sarri, Disgustorik etxera ezazu ekarri, ta zartzaroa egin liteke pozgarri".

— 13 —

"Astean aste egin eta jaietan jai, Al dan apurra beintzat igaroaz alai. Ez beti triste bizi eriotzaren zai, eskatu gabe ere etorriko da bai... Au txarra dala baiña denok ementxe nai"!!!

— 14 —

Emen amaitutzean sasoi urrezkua, indarrak juatea gauza bidezkoa. Zartzaroa geienok derriorrezkua. Saia gaitzean bada, emanik eskua, alkarri egiteko zorionezkua!!!

«IZAZPIK»

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GALIAK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

ATE OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Victor Pradera, 2
Urrutizkifia: 425700

DONOSTI

YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

ERRIAK DU ITZA

Zorioneko dirua da, besteak beste, ikastolek duten arazorik latzenetakoa. Eta honek azkenean ikastolak zera bihurtzeko arriskua du, klasista, alegia. Arriskuzko itz baldarra sartu dut. Ikastolei buruz arinegi esan ohi den itza. Ikastolak aurrera ateratzeko gogoz baino suntsitzeko asmo gehiagoz ahoskatu dutekeen itza.

Baina ager dezadan zer esan nahi dudan. Ez dugu uste aberatsen eta langileen arteko umeak bereizten asteko arriskua dutenik gure ikastolek, garai bateko zenbait monja eta fraile ikastetxe bezala.

Ez dugu uste dirudunek dirua or jartzeko asmoa izango dutenik ere. Diruak badaki ongi asko umeak non egin. Aurrez miatuak dauzka zulo guztiak. Amaiak joko luke soro hortara altxor bila, irakaskintzak dirua emango balu. Baina alderantziz da. Hortxe dago ain zuzen diru-poltsak duen jariatoko bat.

Hortarako arrisku gehiago du irakaskintzak berak. Denok dakigu nola eratua dagoen gure gizarte hau. Eta irakaskintza, dauden maila eta desberdintasunei eusteko eran eman nahi izaten dute gizarteko zuzendariak. Badu arrisku hau ikastolak ere. Baina beste ikastetxe guztiek are gehiago. Eta hontan azkeneko muturreraino ez badugu jasotzen ere beste ikastetxeek lantzen ez dituzten alderdi asko lantzen dituen ikastolak.

Ikastolak ematen dituen beste alderdi hoiek maite baditugu ez dezakegu, egin dugun guztia gaitzeko arriskuan jar, gauzak goizetik gauera aldatu nahi ditugulako. Ez dakar inorentzat ezereen onik batpateko istilu eta zirtizartakoak. Etengabeko, egulako. Ez dakar inorentzat ezereen onik batpateko istilu eta zirtizartakoak. Etengabeko, eguneroko eta ordueroko lan isil, luze eta neketsuari ekin eta jarraitu behar zaio.

Aurrena irakasleek berek jantzi behar dute ondo baino obeto euskeraz, euskal kulturaz, pedagogia eta abarrez. Ez du andereñoaren lanak ikastolako ordukin amaitu behar. Irakurri eta ikasi egin behar du, bakarrik eta taldean. Aldi berean gurasoei egin behar dute lan. Biak egiten dituzte beste ikastetxeetakoak baino gehiago, noski. Baina bada oraindik hortaz zereginik. Askoz ere gehiago egin behar da.

Klasista arriskurik aundiena, diru laguntzarik ez izatetik dator. Diru asko behar da ikastetxe bat aurrera ateratzeko. Diru hori guztia aurrei ordain arazi beharretik dator, beraz, klasista arriskua. Garestiegi joko lioke zenbait gurasori aurre horrenbeste ordaindu behar. Besterik gabe egiaz ezin duen zenbaitentzat atek itxirik geratuko lirake.

Horregatik ezarri dut asieran: **ERRIAK DU ITZA**. Ikastolak erriarenak eta erriarentzat badira, erri-diruak aurrera atera behar ditu. Laguntzaileak ugaltu, jaialdiak eta zozketak egin, Aurrezki Kutxa, Udaletxe eta lantegietara jo, denetik egin behar da. Baina ez da aski hoiek ondo miaztea. Beka batzuk sortzera jo behar harko litzake. Ikastolari askatasunik kenduko ez dioten bekak biltzera.

Bostehunen bat mila bizilagun omen ditu Gipuzkoak. Bakoi-tzak ogei duro emanaz, berrogeita hamar milioi pezetako lirake. Eta hori zer litzake, ba? Txuleta jan bat, futbol edo pilota partiduko sarrera bat, amar zigarro pakete, lau faria...

Badakigu Gipuzkoan bizi garen guztiok ez gaudela hortarako. Baina itza eta pitsa dariola dabilen jende guztia hortaratuko balitz! Gure arazoari orpo-orpotik elduko bagenio!

Ezin dutenentzat, dezakegun guztia ematen ez dugun bitartean, ez dezagun klasista direnik esan. Gure esku dago ez izatea. Sor ditzagun laguntzak. **ERRIAK DU ITZA**.

BURGES

AURRERAKOI

BATI

- ESKUTITZ IREKIA -

Sendagile, lege-gizon, ekonomilari, E.S.T.E-ko lizentziatu, lantegiko teknikari edo honelako zerbaite izan zitezke, Zu.

Ni, berriz, nor naizen? Berrehalaxe esango dizut. Berrogei urte ditut. Ezkondua naiz. Hiru seme-alabaren aita. Zaharrena hamabi urtekoa. Gazteena seiakoa. Astean berrogeita hamalau ordu sartzen ditut lanean. Hogeita hamar neregaz emateak. Hori hillean behin ordaintzen diote. Astero neri.

Neure jaiotetxean bizi naiz. Aspalidiko maizterra nauzu. Uskaria ordaintzen dut errenta. Ez atezainik, ez aszensorerik eta ez berogarrik dugu etxean eta extapean. Neronek konpondutako bigarren esku-ko «seiscientos» daukat. Ikasten hamalau urte arte jardun nuen. Hortik aurrekoa bizitzak eta eskarmen-tuak irakatsi didate.

Ikastolara bidaltzen ditut neure haurrak. Nere eta emaztearen irabaziaz ikusiz gero, diru asko kentzen dit umeak ikastolara igortzeak.

Goxo zait «Martel» bat. Irakurtzea gogozko. Ahal dezakedan guztia irakurtzen dut. Badakizu nor naizen. Ez dakizuna zera da, zergatik idazten dizudan.

Uste ez nuen dirua gastearazi zenidan lehengoan. Etxeko norbaitek ondorearen bat dugunean Ambulatoria, S.O.E-ko sendagileetara jo ohi dugu. Baina gure umea ez zen hobeto jartzen. Nere konturako sendagilearengana eraman nuen orduan. Egon-gelan zai egon behar izan nuen. Aldizkari bat irakurri nuen. Ez zen txarra, arranpola.

Urtearen azkenetan gaude. Baditugu gorabeherak lantegian. Asmatuko duzu noski, zertuk ditezken. Lege-gizonarengana jo genduan. Hemen ere itxogin beharra. Lehengo aldizkaria bistan. Berririo irakurri nuen. Azkenean erosi egin dut.

Horregatik idazten dizut. Gagol-karri zait zuen mundua. Lan eta borroka egiten dut. Neure inguruko egoeraz arduratzen naiz eta hau aldatzen saiatzen. Irakurri dut zuen

aldizkaria. Aurrerakoi azaltzen da. Baina gureaz oso desberdina da. Zuei edari oso onak eskeintzen dizkizue: 9 orrialde. Auto berriei hitzegiten dizue: 9 orrialde. Guk ezin erosi dezakegun kolonia eta edergarriak eskeintzen dizkizue: 4 orrialde-tan. Jantzi onez jantzen erakusten dizue: 9 orrialde. Banka-etxeak ikustera joateko adierazten dizue: 3 orrialde.

Guretat egindakoetan berriz, diru-eraztasun haundiz erosi ditezkeen etxeetat hitzegiten zaigu. Modu dauden tresileoz. Merke erosi ditezkeen jantzi eta garbigailuez.

Ez, ez naiz zuenaren gose. Baina zuen lotsarik ezak sutzen nau. Aurrerakoi bezala agertzen zerate eta izan ere hala zerate hitzez. Bizitzako gorabehera askotan topo egin dut ikasle edo profesional berri aurrerakoei. Orain ia ez ditut ikusi ere egiten.

Haiek gastaleku batzutan eta ni bestetan ibiltzen gara. Ni ez neiteke haletara joan. Patrikak ez dit agintzen.

Baina zuen faltsukeriak eta lotsarik ezak sutzen nau, zuen hitz-jario hutsezko aurrerakoikeriak, zuen demagogiak. Zuek ez zaituet kaleko zurrubiloan ikusten. Zuen aurrekoek bazuten morroien emaztekin oheratzeko eskubidea. Beren sasikumeentzat umezurtztegiak jasoz isildu zuten ondorengoek barruko harra. Goroexago, batera eta bestera, joan beharra izaten zuten maitehoak poztara.

Zuek ere berdinak zerate. Garbi nahi duzue barrua. Har gaiztorik gabe. Eta emakumearen askatzea asmatu duzue. Eta zuen emaztea aske izan dadin lanera doa, baina honen ordez, neskamea daukazue etxean.

Ez naiz moroen jatorriko. Emakumearen askatasunaren alde nago eta dihardut. Baina zuek ez zaituet tartean ikusi nahi. Baka batzuk jatorrak zerate. Baina gehienok ez. Aurrerakoi ezaltzen zerate. Horrek ondo ematen du. Zuen barruko harra isil dadin itxura besterik ez duzue egiten.

Debalde edo duan den irakaskintzaren alde zaudete. Zatozte neregan ni ere hala nagota. Hiru txartel ordaintzen ditut hiltaren azkenean. Zuentzat ez da ezer. Askok nerezat. Atximurka haundiegia neretzat, noski.

Dirubide ikaragarria dela, ikastetxe bat jartzea, esanaz zabiltzate. Nik neuk hauxe bakarrik dakit. Ez daudela lo zuei edariak, autoak, edergarriak eta abar eskeintzen dizkizuten Banka-etxe eta dirudunak. Diruak begi argia du. Diruak lantegiak, ostatuak, dantza eta festalekuak sortu ditu. Inoiz baita heritegi eta zerraldotegiak ere. Baina behin ere ez ikastetxerik. Dirubide on eta mauka haundi izan balitz landuko eta aitzurtuko zutekeen dirudunek lo egon gabe landa hori.

Horregatik sutzen nau zuen hitz-jario merke eta faltsu horrek. Ez da, ez, debalde irakasten. Ez esan, ordea, beste munduko mauka edo paotxa denik. Bai, bota nahi duzue. Arrazoi duzue. Ez dizuet ukatuko. Baina nor sartu du inoiz muturra diru asko egiteko asmoz? Diruak diru egin zezakeen bazter guztietan sartu du muturra. Ez du txoko bat ere miatu gabe utzi.

Horregatik idazten dizuet. Hitz berberak irabiltzen ez gaitzekela mahai berean exeri esateko, alegia. Badakit edozein lanetan eskua eta burua, biak beharrezko direla. Eskua bakarrik itsu da. Burua bakarrik hutsa duzu.

Baina ez dugu zuen buruaren beharrik. Eskuak beste bururik ez duenean beharrezko gerta ditzake. Badira, zuen bururik ez badute ere, hain burugabe ez diren eskuak. Hauek bat egiten dute bururik gabeko eskuarekin. Zuek, berriz, zeurren burua ezartzen diezue duten apurra kenduz. Buruz aldatzen dituzue. Zuen buruz pentsatzen eta hitzegiten dute.

Lan ederra zuena! Andare egille. Gizarajotzaille.

Amaitzera noa. Gauza asko esan dizaiuzuek. Hauxe bakarrik eskatuko dizuet bukatzeko. Utziguzue behartsu izaten, baina ez eziguzue deitu ez gizarajo, ez ifioxente eta ez buru-motz. Hala izango gera agian. Baina ikuskizun dago. Dena

den ez eziguzue hola deitu. Nahi baduzue lagun eziguzue hala gerala ikusten. Bestela zail zaigu mahai berean exertztea.

Ez zaitetzela, arren, mandamas hutsak izan. Zuen arbasoek errosarioz, santuz, mezaz eta eskupekoz irabazi nahi izan zuten zera. Zuek beste azkarkeria bat asmatu duzue. Denetik duzue eta aurrerakoi bezala azaltzen zerate. Aurrerakoi ere izan zintezkete. Inork gutxi edukit dezakeen lujoan bizi zerate. Gutxi dute eta urri den zerbaite jabe zerate.

ARANEGUI

EUSKAL GAIETAN BARNA

GAURAUDY

EUSKAL - HERRIAN

Mugaz handiko lagun batek duela zenbait egun Gaudy jaunak Donibanen eta Hazpamen eman dituen hitzaldien berri ematen zidan. Haserrez bizian eman ere.

Donibanen, dirudienez, jende de-xente zegoen Gaudy jaunari entzuteko prest. Horregatik Donibanen ez zuen gauza handirik esan. Hazpamen, aldiz, jende giatiago zegoen, eta honek eraginik edo, bereak eta asto beltzarenak esan omen zituen euskaldunen kontra.

«Probitziano» eta nik dakita zer gehiago deitu zigun filosofo ialoak...

«Ez dut konprenitzen euskaldunek zer nahi duten...»

«...eta gainera, zerbait egiteko-tan, iraultza edo egiteko-tan, ez du-zue Euskal-Herriko muga estuetan gelditu beharrik, besteek erakutsi egin behar diezue, eta beharrezko bada, zuen menpeko egin...»

Haritschelhar jaun euskaltzainarekin bazkaldu omen zuen. Eta aho zabal-zabalik gelditu omen, Haritschelharrek euskal literaturazko kla-seak euskeraz ematen zituela esan zionean. «Baina, zion Garaduy-k, frantzez hizkuntza euskara baino milaka aldiz aberats eta landuago da...». «...debeloparen kontra jakatzen ari zarete...».

Eta Haritschelharrek erantzun: «Unamuno mintzo zen zu bezala duela hirurogei urte».

Gaudy, dugun garbi esan, ezer izan baino lehenagotik, frantsesa da. Eta frantsesen nazionalismoa paregabekoa omen da. La grandeur de la France... Eta «grandeur» horretan, frantses estatu barneko nazioen explotazio edo ohintze-aren ondorioz, akortu objetibo-ki, bai errepubliko buruzagiak, bai Garaduy, bai... Utz ditzagun alde batetara hitz huts eta politik, frantsesen interesak eta euskaldunak kontrakoak baitira oso. Gaudy-k Britaina, Euskal-Herria, Occitania, frantses estatu barneko herri guztien deretxoak ukatzen eta ignoratzen ditu, errepublika jaun buruzagiek arabera.

«Il n'y a pas de place pour langues et cultures régionales dans une France destinée à marquer l'Europe de son sceau» (errepublikako lehendakariak 1972ko apirilaren 14ean) «Les provinces» (régions edo, nonbait) sont peuplées indigènes placés sous la coupe d'un gouverneur: le préfet qui sait ce qui est bon pour eux».

(M. Max Moulins, préfet de la région Rhône-Alpes. Le Figaro 1972ko Martxoaren 24ean) «La France n'a jamais connu ni les problèmes linguistiques, ni les difficultés ethniques, ni les guerres de succession».

(M. D'Ornano, Deauville-ko alka-te-deputatua, Assemblée Nationale delakoan, 1972ko apirilaren 26an). «Ezker-tiar nahiz eskubitar, baina frantsesak bai bata, bai besteak. Laudorio gehiegi egin zaio Gaudy-ri Euskal-Herrian —esaten zidan lagun horrek—, eta jakin behar genuke, behin betirako, Gaudy gure etsaia dela. Eta ez nolabaiteko etsai gero».

G. KNÖRR

GAUR ETA HEMEN

Pentsaera bat baino gehiago da gure artean. Baina bi taldetan dago bereziki zatitua gure gazteria. Bakoi-tzak, bata besteaz oso desberdina den jokaera eta bidea harturik dauka. Biek egiten dute gaurko Euskal Herriaren azterketa. Biek ondoren eta erabaki desberdinetara jotzen dute, ordea.

Ez dute berdin pentsatzen etorki-nei edo atzeritarrei buruz. Talde batentzat gertaera hau, olatua bezala jendea etortzea, alegia, Herria esnatzeko bide da. Egoera honek gizarteko aldrebeskeria eta kontrai-zateak nabarmendu egiten ditu. Besterik gabe honek gizarteko arazoena urtean zirt edo zart azkarra-gio eta gogorrago egin arazten di-gu.

zeruko
ARGIA

Zuzenadaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragol-ko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada-Pamplona).

Donostia: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Berruan	300 pezeta
Korreo batasune-tako errietan	350 pezeta
Atzerrietako bes-te errietan	370 pezeta
Aidez	Aurrez gal-detu
Salmetan (ale bakoitza)	7 pezeta

Hau lanaren eta etekinaren arteko gorabeheretan noiznahi eta non-nahi gerta ohi dena besterik ez da. Hontan beste herri guztiak bezala-koa da gurea. Alderakorik ez duen abiatan murgildurik gaude besteak bezalaxe. Marxismo dogmatikoan oinarritzen du bere jokabide hau. Marxismoa beste era batetara har ditekeneik ere ez du onartzen.

Nazionalismoa kaltegarri den zer-bait da. Nazioarteazale da. Euskal Herria bere buruaren jabe izan ala ez izan, hori gero erabakiko den zerbaite da. Orain ezin gaitzeko hortan denbora galtzen eta dirudunen atzaparretan erortzeko arriskuan jardun. Gizartearen iraultza egin behar da aurrea. Ez du euskal arazoa kapitalismoaren erasopean sartzen. Besterik ustea, arrazake-rian eta chauvinerian jaustea da. Hontan gauzak garbi dauzka bere ustez eta ez ditekete elkarriketarik beste inorekin. Egoera desberdin ikusten du eta jokatu ere desberdin jotzen du.

Beste talde haundi batek ez du honela uste. Herbesteko jende ho-nek neke haundiak ezartzen dizkio herri bizitzari eta gizarte bizitzari. Indar baterakoien jokoa izan da hau, dena esku eta ardatz batetik juzendu nahi duen jendearen jo-koa, alegia. Hontan lagun onak aur-kitu dituzte hemengo nagusi eta di-rudunek. Axola gutxi sakelak ondo betez gero nahiz eta hazkundera ez eta ez buru, itsu eta satsu egin.

Badaki talde honek ere kapita-lismoaren joko eta erasopean bizi garela. Baina bada horren barruan herri razoa ere, bazter ez diteketeen arazoa. Euskal Herriak badu herri den ustea. Agian langile den bai-no herri den ustea biziago nabari du. Langile zapalketaz baino areago jabetua dago herri zapalketaz. Iraultza grina-eta, indar haundia-az aurkitzen da gainera herri-sena lan-gile-guda baino. Bide erdian baka-

rrik geratzen bait da azkeneko hau.

Lehenago hariari helduz: % 30 edo 40ra irixi da herbestekoan emana. Haundia, noski, haundiegia euskal-begiz azterturik. Eta batez ere bere buruaren jabe ez den eta urteetan zehar hori irrikaturik dabilen he-rriarantz. Europari begiratzen ba-diogu % 5era ez bait da iristen.

Hazkundera bera ere buru eta zen-tzu gehiagorik egin beharrezkoa zen zapai Probitzietan. Ez da Euskal Herria lanbidez berdin hornitu al-derdi guztietan. Milaka gaztek joan behar izaten dute atzerriara Ipar-Eus-kal Herriatik lan bila, lanik isilenak eta lotsagarrienak egitera. Hazkun-deak neurri egokian taxutua behar-ko zukeen izan. Iritzi hau duten tal-dekoek ez dute beren burua chau-vinistatzat eta arraza-zaleztzat jotzen. Herrietasunari eta herriaren iraupe-nari begiratzen diote beste herri askatu guztiek ere. Ametsak alde batera utzirik naziotasunean oina-rritzen dira gaurregun estatu guz-tiak bai kapitalistak eta bai sozia-listak. Eta amtsetan ibili nahi ez bada, gaurregun ez da beste bide-rik munduan bizirik irauteko. Gero, heziera berrian gizon berria sortu-takoz zer gertatuko den? Gaurko beste biderik ez da.

Bi taldeak elkarrekin nola uzta-tu? Ez alderdikeriak eta ez setake-riak du iraultza indarrik, ez eta po-litikari begirik. Begi argiagoko eta sena bizkorrago behar da egoera larrietan. Inor ez da egia osoaren jabe. Denok dugu egia izpi bat. Gutxi gara eta elkarrekin egin be-har dugu bide bilatzea. Elkarriketa leialak ez digu behin ere galera-rik ekarriko. Aginte-goseak, norke-riak, mendera-nahiak, setakeriak, guzti horrek bai ondatuko gaituela. Hel dizeagun elkartzen gaituzten alderdiei.

Hontan datza gakoa.

J. J. REKONDO

BERRIAK

Abenduaren 16an. eratzeko da Iruñean Gabon Kanta Berrien VI Lehiaketa. Honako hau kanta lehiaketa soila da, ez, beraz, kantari

lehiaketa.

Oraingoz hautatuak dira aipaturiko egunean parte hartuko duten azken hamar kantak, zeinetatik bat bakarria izanen da euskaraz, Gabaren erdia, alegia, Gasteizko Cipriano Larrañaga jaunak hitzez eta doinuaz burutua eta moldatua.

Honako hamar kantak aurkeztuko dituzten kantariak hautatzeko daude oraindik.

● Pedro Migel Urruzuno elgoibartar idazlea berrogeita hamar urte hil zela eta (1923), elgoibartarrek omenaldi bat eskaini nahi diote datorren urtarilean. Zerbaiten nahian ari dira gure elgoibartar kementsuok, bertako seme ospetsuari buruzko zer edo zer antolatzeko asmotan. Ez dugu zalantzarik gauza ederren bat eskainiko digutela, zeren elgoibartarrek bezalako finik eta benetalaririk guti Euskal Herrian.

Oraingoz jakin ahal izan dugunez, Euskaltzaindiak urtarilaren 21ean. Elgoibartar bertan egingen duela agiriko biltzar bat agindu die elgoibartarrei, igande horren inguruan edo eratuko dira ba jaiok.

Urruzuno nor zen, euskaldun askok eta askok ez daki. Hala ere, euskaltzaina genduen, eta Severo Altuberen ustetan, Euskal Herri Literaturan barrena eredugarrieneatarikoa. Horrez gainera, hiru haina liburu argitara emanak ditu AUS-POA Liburutegian, nork esan gero! Eta, oraintsu, hain zuzen, haren iloba den Jose Mari Etxaniz Urruzuno jaunak bere osabari buruzko artikulu bat eskaini digu GOIZ ARGÍ aldizkarian (1972-X), bai eta haren ziri eta esanaldi batzuk ere.

Nonbait hasiak gara girotan, Urruzunori eskainiko zaion omenaldiaren zain.

● "Cultura Provincial del Movimiento" delako batzordeak eraturik, prestatu berri da —zenbait taldetan— hogeita bost urte arteko gazteentzat literatura lehiaketa bat. Lanak euskaraz zein gaztelaniaz egin daitezke, eta nahi eta nahiezko gaia, berriz: azken gerran hildakoen gorasarre.

Ez gaitezen gu gaiaz mintza, ez bait dugu sasoirik lehiaketa horretan parte hartu ahal izateko. Euskaraz egin ahal izateaz, berriz, zorianak. Nonbait "hable Vd. en cristiano" delakoa joan zaigu historian zehar.

● Hilabeteko isilunearen ondoren agertu zen berriz Durangoko Azokan Bilbaoko ANAITASUNA hamabosterokoa. Isilune honek, beste zenbait gauzaren artean, zuzendari berria izendatzeko balio izan du. Izan ere, oraindik ez badakizu ere, irakurle, Imanol Berriatua dugu euskal hamabosteroko bakarrean zuzendari berria.

Durangoko azokan elkar ikusi genduen, baina ez genekien guk oraindik izendatze horren berri. Bihoakio ba, nahiz eta hamabost eguneko atzerapenarekin, gure zorian sutsuena.

Lehenago zuzendaria, berriz, hertzain edo, hobeto esan, "kalezain" jarri dute. Ofizio horretan berria izanik edo, uniforme txikiak nonbait, eta hor hasi zaigu azka batetik bestera. Eta azkenean, amorraren amorruez, ordenaren, legearen eta "permititioaren" txistua jo digu nora ezezko bide gurutzan.

Baina, jakina, azkura ez da azka egiten joaten. Agian, uniforme apurtxo bat zabaltxoagoa egin behar, baina... zer koloretakoa ez jakin ordea!

KEZKA

Astebeteren buruan, lau etorri zaizkigu zenbait galderatxo egite aldera. Batek, hila batetako testoak nola behar lukeen izan euskaraz jakin nahi zuen. Beste batek halako programatxo bat zekarren guk euskara genezan. Pintore batek, berriz, erakusketa batetan bere kuadroen izenak euskaraz jarri nahi lituzkeela eta, ea nola. Lau garrena, azkenik, idazlantxo batez etorri zitzaigun, ondo zegoen jakin gurarik.

Eguneroko egunerokoak, noski, nor bere problema txikiak, nor bere mundutxoan bizi bait da. Baina, azalezko huseria hauek kanpo, kezka eta jakin nahi bat nabari da. Hutsaren hurrengo kezka, apika, baina edozein modutan ere kezka. Euskal kezka, alde batetik, eta ez jakitearen kontzientzia eta aitormena, bestetik.

Izan ere, edozein arlotan, norbaitek guk baino gehiago dakiela aitortzen dugunean, orduntxe —eta ez lehenago— has gaitezke ikasten.

● Era honetan, oraintsu irakur ahal izan dugu —ez dakigu non—, hizlariaren batek Gipuzkoako herriaren batetan eman duen hitzaldiaren berri. Gauza benetan polita, semeek —adinaren arauera— nork bere aitaz duten iritzia buruz harako hizlari ezezagunak esan omen duena, hots:

Sei urtetako haurrak esaten omen du: Aitak asko diakik. Hamairukoak, berriz, Aitak ez diakik hainbeste. Hamasei urtetako semeak: Aitak ez diakik ezer. Hogeitabostekoak, aldiz, Aitak badiakik, ba, zertxobait. Hogeita hamabostekoak: Aitarri galdetu behar zioat. Berrogeita bostekoak, azkenik, Zoritarrez ez diat orain aitarik, hontaz eta hartaz galdetzeko.

Ez dakigu guk azken bi adinen berri, ezin ba jakin! Baina, egiaen nahiko hurbil iruditzen zaizkigu lehen bost adin epeak. Eta ezin uka, halakoren bat gertatzen zaigula, aita-semeen arteko harremanetan ezezik, bai eta bizitzaren zeharrek beste amaika arazotan ere, ta antzerako gazte-nagusiaren arteko harremanetan ere. Zer esanik ez, euskalgintzan ere berdintsu gertatzen ari zaigula zenbaitetan.

EUSKALTZAINDIA

Pixkaka, pixkaka, agian zenbait nahi baino soseguzago, Euskaltzaindia lanean ari zaigu gelditzeko. Ortografiako zorroneko arazoa, haur hiztegia, aditz batua, agiriko biltzarrak, Euskal Izendegia, EUSKERA aldizkaria sarritasun eta arnasa berri batez argitara ematea, eta beste hainbat.

Orain berriz, denden eta komertzioen izenei buruzko zerrenda bat eskaini digu Xabier Kintanak, Euskaltzaindiaren arduraren pean, eta, dendei buruz ezezik, bai eta dendariei dagokienez ere.

Euskaltzainek eta laguntzaileek beharko dute orain aztertu gure bilbotarraren lana, nork bere iritziz komeni diren zuzenketak eta eraskinak ezarri, azkenen batetan Euskaltzaindiak berak hartaz bere iritzia eman dezan.

LIBURUAK

Nafarroan barrena euskararen gaur eguneko egoeraz jakiteko, liburu guztiz interesgarria Granadako Unibertsitateko irakasle den Jose M. Sanchez Carrion jaunak argitara eman berri duena.

Sanchez Carrion irakasleak —euskaldun berria— Nafarroa herririk herri miatu eta maxiatu ondoren, berrehun orrialde pasatako istudio sakon bat eskaini digu: zein herriaren arras galdua den euskara eta zeinetan ez; non mintzatzen diren herriarrik gehienak eta non zaharrak bakarrik, eta hainbat eta hainbat xehetasun jakingarri. Esate baterako, galdutako edota galtzen ari den tokitan, ez bakarrik galdutako del, bai eta zergatik galdutako den ere. Hots: a) Industria (Altsasua); b) Udatiarrak (Lekunberri, Bera, Auritz...); c) Burokrazia (San- testeban, Elizondo...); d) (Kuartelak...) eta beste zenbait.

Bataz beste, euskarak atzerakada demasa sufritu omen du Irigaray eta Caro Barojaren istudioak jakinarazi zirenetik. Izan ere, hiru herriaren ezik, gainontzeko herri guztian gutitzen ari omen dira euskaldunak, haurrak gero eta gehiago gaztelaniaz, alegia. Hiru herri euskaldun hoik, Urdiain, Gorriti eta Aranaz omen dira, ohitura bati jarraituz ezezik, herri kontzientzia batek eraginik eta hizkuntzarekiko nortasuna baliaraziz, eguneroko jokabidean euskaldun azaltzen diren herriak bait dira.

Halako azterketa bat egin beharra zegoen, zeren gaixoa sendatzeko gaixotasuna zertan datzan beharrezko da jakin lehenik. Hara hon granadatar batek egin digun egin beharrezkoa. Bejon dago.

EL ESTADO ACTUAL DEL VASCUENCE EN LA PROVINCIA DE NAVARRA (1970). Colección Pueblos y Lenguas. Institución Príncipe de Viana. Pamplona, 1972.

IKAS

Liburu guztiz bikaina Lafitte jaun euskaltzainak moldatu berri duena eta Baionako IKAS editorialak argitara eman. Poèmes Basques de Salvat Monho (1749-1821) deritza ale honi eta tituluak berak dioenez, Monho zeritzan bertolari zahararen bertso bilduma bat duzu.

Salvat Monho Ustaritzen jaioa zen 1749 urtean, beraz, gaur egun ezagutzen dugun bertolari zaharretakoa dugu, Gipuzkoako Fernando Ametzetarra eta Izueltako Artzaina baino zertxobait zaharragoa.

Halaz ere, honen zaharra izanik ere, haren berrogeita hamar inguru bertso eta kanta bildu ahal izan ditu Lafittek. Bestalde, harako bertolariaren bizitzaz eginiko zenbait xehetasunek osatzen du honako bilduma guztiz baliotsu hau.

Damurik, Lafitte jaunak frantsesez argitara eman ditu bere xehetasun eta agiriak, eta hogo aldeko irakurlearentzat honek ekar dezakeen iluntasun eta zailtasunaz gainera, hementxo zenbait idazle gaztelaniaz idazten duenean zenbaterainoko balioa duen hangoentzat oroitarazten digu.

● Ikas Sorta berberak beste liburuxka polit bat atera berri du. Har-Uz-Ka deritza, eta "Zephuru" gaitzizenaren pean Xalbat Arotzamenak buruturiko zenbait ipuinen bilduma bat da.

Hogeita bat ipuin eskaintzen dizkigu "Zephuruk", zein baino zein politagoak eta herrikoioagoak: "Peru eta Maria", "Baigorri astoak astronomo" eta beste halako zenbait, euskara erraz erraz batez.

Ipuinok, bestalde, Euskal-Herri guztian zehar gertatuak dira, Zuberoatik hasi eta Arratiarainokoak, Deba eta Motriku artean dagoen Doistu (?) herria ere aipatuz. Eta, kontu kontari aipatu ere, aitona zaharrak iloba kutunari subazterrean kontatuko liokeen bezala.

BORDEL

Antonio Arrue euskaltzainak moldatua da El bertsolari BORDEL en el Castillo Donostia (1823) izeneko lantxo bat. Hogeita bost orrialde baino ez dituen liburuxka bat da, baina, behar bada, nahi eta nahi ez kontutan hartzekoa Borden bertsolari luzaidarrak Donostian soldadu egin zuen egoera hartaz jakiteko.

Liburutxoaren amaieran, Urgull gaineko Mota Gaztelan Borden zenaren oroit-harriren bat jar izan dadila proposatzen du gure Arrue jaunak, bai eta Satrustegiren Borden Bertsolaria (Auspoa, 45) salgai ipini ere, gaztelu hartara joanen diren ikusleek gure bertsolariaren berri ere jakin dezaten.

Honako liburutxo hau Donostiako Aurrezki Kutxaren arduraren pean argitara emana da, "Temas Donostiarras-2" delako sortaren barrena.

BIBLIOGRAFIA

Dakigunez —Durangoko azokan berak esana—, Donostiako liburu dendak batetako ugazaba den Arbelaitz jauna Euskal Herriari buruzko mila eta zortzirehun liburuk osatuko duen katalogo bat atera beharrean dugu laster batetan. Katalogo hau, liburu denda hartako zabalkunde gisa aterako da, eta donostia izanik gainera, benetan baliagarri gerta daiteke jende asko eta askorentzat.

● Bestalde, Nikolas Alzola Gerediaga, "Bitaño" zein "Anai Berriotxo" dena, euskarazko liburuaren bibliografia bat prestatzen ari omen da.

Ezin uka, beharrezko dugula halako lanen bat, zeren sarri asko azoketako katalogoekin baliatu behar izaten gara zerbaiten premian aurkitzen garenean, edota liburu baten edo besteren berri jakin behar dugunean. Eta jakina, esan beharrik ere ez da, katalogo hoiek beren funtzioa betetzen badute ere, ez dutela inolaz ere bibliografiako baliorik, liburu katalogoak baino liburu zerrenda soilak bait dira.

● Honetaz erabakitzeak, euskal —edo hobeto esan, Euskal Herriari buruzko— liburuaren katalogoa moldatzeko, alegia, "Cinsa", "Irakur Sail", "HerriGogoa", "Lur", "Auspoa", "Etor", "Euskaltzaindia", "La Gran Enciclopedia Vasca" eta "Gerediaga" elkarteak arduradunak Durangon elkartu ziren hilaren 4ean.

Durangoko VII Liburu eta Disko Azokaren berri ematean esan genduenek, elkar lanean katalogo bat ateratzekotan gertatu ziren han bilduok, liburuaren titulua, egilea eta editoriala adiaraziz ezezik, bai eta eraskin bat ere ezarri, gaiaz eta mamiaz zertxobait jakinaraziz, euskaraz ala erdaraz den, etab.

Gure ustetan, katalogo horretan ipar aldeko liburuak ere agertu behar lukete, eta katalogoaz gainera, beste horrenbeste azoketanbarrena. Horrela, hogo aldeko irakurleak hemengo liburu dendetan zail samar aurki ditzakeen liburuak erosteko aukera izanen luke urtean hiruzpalau alditan.

DENETARIK

Bilbaoko "Euzkerazaleak" (ea noiz "Euzkerazaleak" ditugun), irakurtzen ikas- teko liburuxka polit bat argitara eman zuten duela hiruzpalau urte, Muñoa eta Forruak egin eta Aurtzoa izenez.

Orain arte ez dugu aukerarik izan liburu hori irakurtzeko, baina halakoren batetan hori ere parean tokatu zaigu eta, hara zer irakur ahal izan dugu 25. garren orrialdean: Beruna gori gorra dago.

Eibartarrontzat, behintzat, gauza barragarria, hemen haurrek ere badakite berunik ezin dela goritu eta. Beraz, argitaraldia berritzean edo, baldin batasun bideko euskararen jartzen ez badute ere, mesedez, arren! burdina gori gorra dago jari, beruna goritu baino lehen urtu egiten bait da.

● Hilaren 7an. Motriku "Goizeko Izarra" antzerki taldeak J. Begiristainen Apaiza, langillea, gizona delako antzerki lana aurkeztu zuen.

● HERRIA Baionako asterokoan irakurtzen dugun —aipatu ahal da honetaz zerbait hego aldeko aldizkarietan?— Urkiola gainean bildu omen dira oraintsuan Euskal Liturgia Batzordekoak. Karmelo Etxenagusia eta Mikel Zarate bikaitarren zuzendaritzaren pean eratu omen zen harako azken biltzarra, zazpi herrialdeko arduradunak bertan zirelarik.

● "La Gran Enciclopedia Vasca" delakoak Nafarroan barrena egin duen inkesta batek erakusten duenez, nafartarrak giputzak eta bizkaitarrak baino irakurle hobeak omen dira.

Ez dugu guk, noski, ezertxo ere nafartarren aurka, baina interesgarri lizateke jakitea zer eratako inkesta egin den, nolako galderak egin diren, eta zer irakurgaitan oinarritu den harako inkesta, zeren euskaraz hain liburu guti argitaratzen duen euskal editorial baten inkesta ondorioak duda-mudatakoak izan daitezke; are gehiago jakinik, gaztelaniaz argitaratzen dituen liburuetarik asko eta asko, irakurgarriak baino konsulta eratakoak direla.

● Irakurle orok dakienek, IUR editorialak Friedrich Engels sozialistaren bi saiakera eskaini zizkigun Durangoko Azokan: Sozialismoaren Aurrerabidea Utopiatik Zientziara eta Ludwig Feuerbach eta Aleman Filosofia Klasikoaren Amaiera. Saiakera biak Xabier Kintanak euskaratuak ziren, eta itzul- tzailearen beraren hiztegi batek osatzen zuen LURen azken alea.

Iragan denboran ari gara, zeren, dagoeneko harako liburu hura desegin egin da, edo hobeto esan, desegin egin dute, agintariak bahu egin bait dute, alegia.

Liburu hau ez da ba salgai jarriko, eta, are txarrago, ez zaie harpidedunei bidaliko, agintariak edizio osoaz jabetu bait dira. Egundainoko zuloa, ba, Donostiako euskal editorial honentzat.

Editorial berak gutun batez xehetasun gehiago emanen omen die bere harpidedunei haur honetaz.

GURE TXOKOTIK

AUTESKUNDEAK

Azken aldi honetan, organikoak ez diren demokrazia giroko zenbait estadutan auteskundeak eginak dituzte, eta Alemanian ere auteskundeak gertutzeari ekin diote.

CANADA: Azken auteskundeen resultadoak ikusirik, ondoren ikusitako dela badirudi. Dakigunez Canadian bada problema larria, Quebec-en nabari den abertzaletasuna alegia. Arazo honek zer ikusi haundia izan du azken aldi honetan. Izan ere konserbadoreek berebiziko egurra eman diote federalismoa proposatzen zuen Pierre Elliot Trudeau jaunari. Quebec-en barruan bere botoak nagusitu dira, baina anglo zaleek bizkar eman diote. Garailea: Robert Stanfields konserbadorea izan da. Dirudenez inperialismoak zutik dirau, eta Quebec lurraldean halamoduzko bakeak iraungo du, baina noiz arte?

U.S.A.: Auteskundeak igaro berriak ditugu, eta Nixonek lortu duen garaipena erabatekoa dela esan daiteke. Zer esana franko eman du aurtengo auteskundeak. Demokrazia horren gaitzak salatuak izan dira, bertan gastatutako dirutzak txartat emanak, amerikarren konserbadore joera gaitzetsia. Bertako kapitalisten iritziz McGoovern urrutiegi iritsi omen da. Guk, egia esan, ez genuen besterik espero. Vietnamgo gerla bukatuko omen da luzarora gabe. Beste puntaren batetan ez ote dute sua berriro biztuko?

ALEMANIA: Hemen ere auteskundeak laster, eta kanpainaren arazorik nagusia, bihurriena, Alemaniaren zatiketaren egoera dute noski. Brandtek errealdadea den bezala gogoan hartuaz bi zatien arteko harremanak sendotu nahi dute. Besterik pentsatzen dute Barzel eta bere kideek. Oraingo posible ez den Alemania bakar nahi dute. Behin eta berriro Alemaniako auteskundeek esames eta berriketarik sortuko dute. Behin eta berriro demokraziaren gaitzak nor salatu izango da.

Gure aldetik zer esan? «Demokrazia Inorganiko hauek» ez dira bete betean eta osorik ontzat emateko modukoak. Baina txarragorik ere ezagutzen dugu.

MARRUECOS

Abuztuan erregeren aurkako ekin aldian zela eta, militar batzuk epatuak dituzte oraindik orain Kenitran. Herrialde honetan ez doaz gauzak ondo, erregeak etsai asko du, eta ez dirudi herria ere bere alde duenik. Indarraren jaun eta jabe bihurtu zaigu erabat. Prozesu honetan, hamaika militar izan dira heriotza zigorrak kondenatuak. Dena lehenean geldituko ote da?

HANDIK ETA HEMENDIK

Kapitalismoak aspaldi galditu zituen estatuaren neurriak. Geroztik nazioz galdi bere indarra ez da gutxitu, sakabanaturik egon zitezkeen Indarrak batutzen doazkigu. Citröen kotxegilea bere kapitala eta inberioak haunditu premian aurkitu da, eta Fiatek, beste firmak ere, % 27 akzio erosiak izan behar ditu. Espainian ere, transmisio piezatarako, bien artean lantegi bat jasoko dute. Beste kurruruko betek joko luke herri mailan hainbateko alkartasunik bagendu.

Alta Santuak behin eta berriro bere kezka erakutsi du. Santu Guztien egunez. Batzar Nagusien fruituak hutsean gelditu ditzeten lanean ari denik bai omen da. Bakoitzak bere kandela jasoko ote du?

Kulturaren garrantziaz jabetuz goazela dirudi. Oraindik orain, Giron jaunak hauxe esan berria du: «Kultura, hogeita emeretzi urte badira hauxe esaten dugula, iraultzaren oinarri eta eraginik sendoena dugu...». «Sindikatoak indartsua eta ongi trinkotu behar du bai ekonomia, sozial eta politiko mailetan, bere jomuga elkarren arteko burruketan desegin ez dadin...». Ez dira nolanahiko esaldiak.

Inglaterran, Heath jaunak jorنالak eta prezioak geldierazi, izoztu, «konjelatu» behar direla dio, inflazioa mugatu dadin. Hemen, oraingoz, prezioak agirian jartzearekin nahikoa izango dela dirudi.

MIKEL UGALDE

TEORIA (III)

Feudal-egiturak gaurregungo inperialismoan

Inperialismoaren mekanismo klasikoak bi hauek dira: a) Langintza goitik behera erabakitzea; eta b) hartuemanen feudal-egitura.

A. Lenin-ek geroztik inperialismoa aztertzen denean, beti zera agertzen da: herri azpiratua lehenkaien sotzaille da; erresuma metropolitanoa, aldiz, fabriketako gauza egilea. Honek, erresuma inperialistak lehenkaia bere kolonietatik ekartzen zituen eta ditu etxera. Koloniei, berriz, hauek behar dituzten tresnak saltzen dizkie. Sal-erosketa horretan, ordea, Erdikoaren indarra bortitza da Periferiako merkataritza gaixoen baimenarekin. Horrela, prezioa ez da indar berdinetan erabakitzen, eta ahalena merke saldu eta garesti erosi beharrean aurkitzen da. Honek esan nahi du, algodoi-emaile den lurralde pobre batek, gero eta kantitate handiagoa ematera beharturik aurkitzen dela, baldin, Erdikoetik, Metropolitik, makinaren bat edo tresnaren bat erosi nahi badu. Izan ere, industrietako gauzen prezioak bizkorrago goratzen bait dira laborantzako emarien prezioak baino.

Komertzio desberdin honek, hatik, Inperioa aberastu eta Kolonia pobretu bakarrik ez du egiten. Hobeki esan komertzio desberdin honek, herri azpiratu guziaz, hots, bere kultura eta gizartea zapaltzen du. Nazio dominatzailea, aldiz, indartsuago bilakatzen da. Ez, hatik, ekonomia-ondasunetan eta harmadetan bakarrik. Bai beste gizarte egitura eta ondasun aniztatan ere. «Erdiko» nazioaren jakintza, unibersitatea, hezikuntza, asmamena, langintzarako eskua, biziera, hitz batetan, aurrerapenerako indar oro, biziki hedatzen da. Eta, ondasun horietatik deus ere, esaterako, ez da herri azpiratu, atzeratua ikusten.

Gaurregun Lenin-en denborako eskema hori ez da guziz arbutatzen. Bada, oraindik, munduan gisa honetako azpiramendu gehi egi.

Halere, «inperialismo gogoetak», gaurregun, ez daduka eskema herri horren hormetan bizitzetik. Beraz, inperialismo gogoetak (ekonomia alorrari orain soliki gagozkio-larik) ez du «lehenkaia eta eskukolanen» trukaketa desberdinean ito beharturik ez berdinek, inperialismoaren errotik, sortzen direnek beste anitz forma erakusten bait dute, egungo munduan.

Gorago esan dugunez, Erdikoak badu indar politikoa eta indar ekonomikoa hazkunderaren eragile nagusienak bereganatzeko: zientzariak, ikerguak, lantegi teknika onez hornituak; eta finantzen eta kapitalen sareak ere berak, Erdikoaren botereak, hedatzen eta biltzen ditu bere estratejiaren arabera.

Horrela, Periferia edo koloniak, gaur, ez dira printzipalki lehenkaien sotterri. Periferiak ere badu industriadik, baina ez «Hirugarren Belaunaldikotik», ez puntako industria aurreragailarik. Horretarako, hala infrastrukturen nola hirigintzan, inberio handiak egin beharra dago (industria berrienak erakartzeko, alegia); baina Erdikoak, Periferiarako, kondarrak baizik ez ditu eskaintzen.

B. Inperialismoaren bigarren mekanismoa zera da: feudal egitura; honek sostengatzen, senditzen eta babesten du Erdikoaren eta Periferiaren arteko desberdintasuna.

Zergatik diogu feudal egitura? Feudalismo-aroan, mendekoa Jaunaren zerbitzuan zegoen bezalako erlazioak agertzen zaizkigulako Erdikoaren (Inperio) eta Periferiaren (Mendekoa) artean ere.

Har ditzagun, adibidez, Errusia Sobietikoaren eta Sortaldeko Alemaniaren (DDR) salerosketak. DDR-k industriako produktak saltzen dizkio Errusiari, eta lehenkaia erosten, «Inperialismo-gogoetak» zaharraren arabera, Erdikoa, hots, Nagusia, zera izango litzake DDR (lehenkaia etxeratu eta industria-emariak atzerriara bialtzen

dituelako) eta Errusia Sobietikoa izango litzake Periferia edo Erresuma azpiratua.

Baina, Errusia eta DDR-ren artean beste erlazio politiko bat dago, hain zuzen inperialismo politikoa. Eta Politika-maila gaineratua dagoelako Ekonomiko mailari, deitzen zaio erlazio azpiratzaile honi «Feudal Egitura».

Feudal Egitura horrek abantail handiak ekartzen dizkio Erresuma Nagusi den Errusiari, eta galerak, noski, sortaldeko Alemaniari.

Hontan agertzen da «egitura azpiratzaile» alipatua:

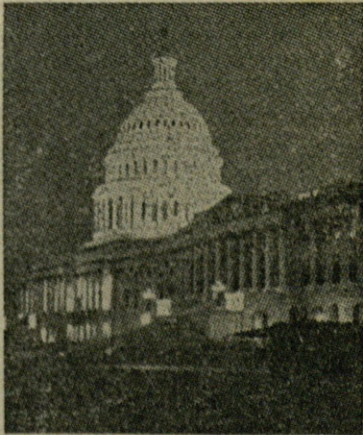
● Erdikoaren eta Periferiaren arteko hartuemanak ez dira kide berdinaren artekoak. Aitzitik, goitik-beherakoak.

● Erdiko baten eta berberaren periferiako diren bi nazioak, guziz gaitza dute elkarren arteko hartu emanak eta salerosketak deliberatu, erabaki eta aurrera eramatea. Horretarako, hau da, beste periferia-kide batekin hartueman garrantzitsuak lotu ahal izateko, Erdikoaren onespena behar dute beti: Garbiri ageri da hontan feudalismo-erlazioa.

● Kanpoko munduarekin, berriz, erlazio eta hartueman sakonik ez daduka, berez, librok, periferiako nazioak edukizterik. Kanpoko munduarekiko tratu oro Erdikoak eskutan hartuak eta monopolizatuak bait daduzka.

Hiru erlazio hauek, beraz, garbiri agerrarazten digute nola, Inperialismo-errealitate batean, feudal-erlazioak ere aurkitzen diren.

Egia da, nazio kolonizatuak askatasun politikora heldu direnean, feudal-egitura hori zartatu egin dela, hein batetan. Halaz ere, bai Mendebalean, bai Sartaldean eta

Washington-go Kapitoloia

zer esanik ez Afrikan, Estatu izatera iritsi diren Herri anitz, ez dira oraindik «Jaun-mirabe» erlazio edo egitura honen azpitik irten libro.

Tito-k Stalinekin bortizki hautsi zuenean, 1947-48an honengatik izan zen: Yugoeslabiak eta Bulgariak Konfederazio politikoa eralki nahi zuten elkarren artean. «Jauna», ordea, kontra altxatu zen eta Tito orduan Errusiaren kateak apurtu. Antzeko gauza gertatu zen, 1956an, Egiptok Suez nazionalizatu zuenean; baita Chile-n ere —aurrena Frei-ekin, eta nabarmenago Allende-rekin—, kobre-akordioa Zantbiarekin hitzartu nahi izan zutenean, USA-ren Nagusigoaren aurka altxatuz.

G. ANSOLA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

UGARTE

Urbieta, 86

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserriar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gafiara esne putzuak, Olek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

Ur-neurlariak: TAVIRA
DELAUNET

CONEX-SANBRA: Ur-bide era berria

Txaramillak

iberconta

IBERICA DE CONTADORES Y APARATOS DE PRECISION, S. A.

Bilbon: Henao, 23

Donostian: Aldamar, 14

Iruñen: P. Calatayud, 18

Madrilan: Gral. Sanjurjo, 18

EUSKALTZAINDIAREN BATZARRA

Urriaren 27an Euskaltzaindiak hileroko bere batzarra egin zuen Donostian, Gipuzkoako Diputazioren jauregian.

Hona hemen batzarrean erabilitako gaien laburpena:

● Liburuzainak Euskaltzaindiko liburutegira heldu diren liburu eta agerkarien berri eman zuen.

● Gerediaga Elkartek bere gomita bidali du, Durangon egingo den VII Euskal Liburu eta Disku Azokarako.

● «Domingo Agirre» alaberri Sariaren epaia eman da. «Haurgintza minetan» titulua duen lanari eman zaio saria. Irabazlea, D. Mikel Zarate jauna. Sari hau Bizkaiko Aurrezki Kutxaren laguntzaz eratzen da.

● «Euskera» aldizkariaren hurrengo zenbakia zer-nolako gai eta lanez hornitua etorriko den, kontu eman da Goizean hartako batzordeak egin zuen zenbaki horren prestaera. Lan hauek argitaratuko dira: F. Etxeberria: «Axularrekin Ikasle»; Lz. de Guereñu, «Más Voces Alavesas»; P. Lafitte, Guillaume azterlariari buruzko istudioa. Euskaltzaindiko Agirien artean, Aditz batuaren lehen zatia, eskola hiztegiaren zatia. Larreko-ren omenez Auritzen emandako hitzaldiak eta beste lan txikiago batzuek osatuko dute zenbaki hau.

● Bilbon eta Donostian Irakasle titulua lortzeko egin diren esamenen berri eman zen.

● Azkenik, Alfonso Irigoyen euskaltzain jaunak mintzaldi interesgarri bat egin zuen, estrukturalismoaren teknika berriak euskeraren istudioari ezarri.

(Euskaltzaindiko Prensa Bulegoaren Agiria)

zine

BILDURREZKO ZINEA

Lehenengo batetan, Hitchcock-i buruz idatzi genduenean, suspense eta bildurrezko filmen ezberdintasunaz zerbait aritu ginen. Suspenseko pelikula askoek bildurra sortzen dutela, eta batekoz bestera, bildurrezkoek suspensea.

Garai batez (eta gaur bertan ere bai) eragin andia izan zuen bildurrezko zenbait pelikula, ots. Konde Drakula, Frankenstein eta Fu Man Chu-k adi bidez.

Bildurrezko giro oni, 1922. urtean eman zion asiera Murnau zinegile alemaniarrek. Artean liburutik bakarrik zegoen Drakula kondaren bizitza zineratu zuen, eta arrez gero asi ziren odol edaile, mozo-ro, mamu bildurgarri eta gautxoriak ugaltzen. (Gautxoriak diogunean, ez gara parrandazaleez ari. Banpiroez baizik).

1931. urtean, James Whale-k, Frankenstein pertsonajea sortu zuen, eta mamu itsusi oni begira, jendea gainezka egon ohi zen zine aretoetan.

Zergatik ote?

Arrazoi askogatik, noski. Baina jendea sentipen berrien zain zegoelako batik bat, nire ustez.

Zinegileek, asmakizun berriak ater beharrean aurkitu ziren, eta bildur bide orretan lan eginaz, egundoko anditasuna lortu zuen zine mota onek. 1950. urtean. Ordukoak bait dira Terence Fisher, William Castle, Roger Gorman eta Freddie Francis zuzendariak.

Fisher dugu aietan ezagunena, eta Drakula nahiz Frankenstein pertsonajeak batez ere landu zituen berrogei pelikuletan zehar.

Fisher-ek, filmik sonatuenak auek ditu: «The Cruse Frankenstein», «Horror of Drakula», «The brides of Drakula», «El fantasma de la opera», «El perro de Baskerville» e. a.

Zineko bildur gai au iniork sakondu nahi balu, Donostian 1965. go zine-jaialdietako bildur filmen kritika irakurtzea litzake, nire ustetan, egokiena. Epai mahaia bat izan zen Donostian urte artan, eta lehen saria Ted Brown-ek 1930. ean egindako «Drakula» pelikulari eman zioten.

Donostiako bildur-film saio aietan ogei pelikula adina ikusi ahal izan zituen jendeak, baina guk ez ditugu guztiak aztertuko. «Nosferatu» eta «King Kong» bi bakarrik baizik.

NOSFERATU

1921. urtean, Murnauk eginga da. Donostiako zine-jaialdietan, beste-tan baino 25 minutu luzeago gertatu zen pelikula au. Zine-jaialdietan zensurak ez ditu nonbait guraizak astintzen.

Duela ia berrogeita hamar urte eginga izanarren, arritu egiten gaitu film oek gaurko ikusleok.

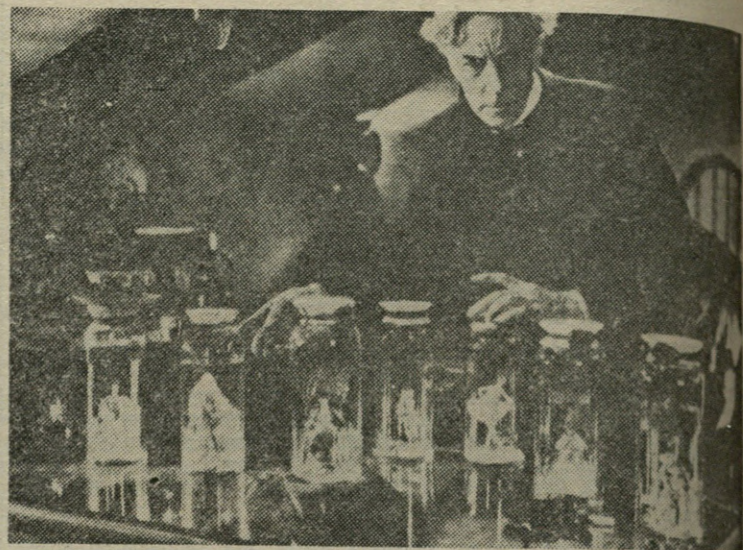
Izan ere, arrigarri bait dira Murnau-n kamara erabiltzeko era, doinua, tuntuna edo ritmoa eta aberastasuna.

Nosferatu-ko eszena bakoitza ikus-tea, bildurrezko zinea mamitzea da. Murnau-k egoki erabiltzen bait ditu pertsonaje, gai, banpiro, gela ilun eta abarrek, zinekera oni dagion giroa osatzeko.

Donostiako bildur-saioetan, film au izan zen, kritikalarien iritziz, lehen saridun behar zukeana, baina beste zenbaitetan bezala, lojika auzoan ibili bide zen.

KING KONG

C. Cooper eta Ernest B. Schoedsack zuzendariak eginga da. Peliku-

la onek, gorila bat agertzen digu. Edozein gizakik izan daitezkeen sentipenak dituen ximiotzar bat.

Emakume bat maite du gorila errek eta egundokoak egiten ditu maitea bereganatzeko.

Abereak, oihanera eramaten du neska, eta errespetoz zaintzen du.

Emakumeak, ihes egiten dio, eta une onetan adibidez ikus daiteke garbiro egileen maisutasuna: New York-eko etxe luzeen gainetik doazen egazkinak gorilaren eskuetan apurtzen azaltzen diren eszenan, alegia.

Abere onen maitatzeko era ere, oso berezia da, eta bildurrezko pelikula izanagatik, humanismoz betirik dago.

Ez da arritzekoa beraz, Europar egin zaion arrera ona. Donostiako 1965. go zine-jaialdietan ere, oso txalotua izan zen.

Bildur arlo au bestetik, maiz lotu ohi da «ciencia ficción» delakoarekin. Nire ustez ordea, alegiazko gai au, zabalago artu behar dugulakoan nago, eta urrengo batetan, oni buruz ere zerbait argitaratuko dugu, bere erru eta guzi.

XABIER UNANUE

Diskoak

Trikitixa gogozko duen edonorentzat izan ditezke onak bi disko auek. Txilibrin eta Balbinorenak alboka, pandero eta dultzainaz laguntzen dio auspoari.

Zumarragako trikitixa berriz, oso ezaguna dugu. Nahiz eta entzungarri izan, akatsa latza dute («Columbia» etxean ohi den bezala) bi disko auek, Euskal musikari erdal azalak jartzen dizkiotela eta azala ez ezik, baita erdal itzak dituen «habanera» bat edo beste ere eransten direla diskoan bertan, Euskal doñuak behar ote dute, bada, erdal agertzetik ondo saldu ditezten?

J. A.

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti-tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gaztelz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alcantar, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean Iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo-ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

Satrustegiren Hitzaldiak

Deustuko Unibertsitateko Euskal Kultur Mintegiak Filosofia eta Letretako Fakultadearen lankidetasunez, «Euskal Etnologia eta Etnografia»-ri buruzko ikastaro bat antolatu du.

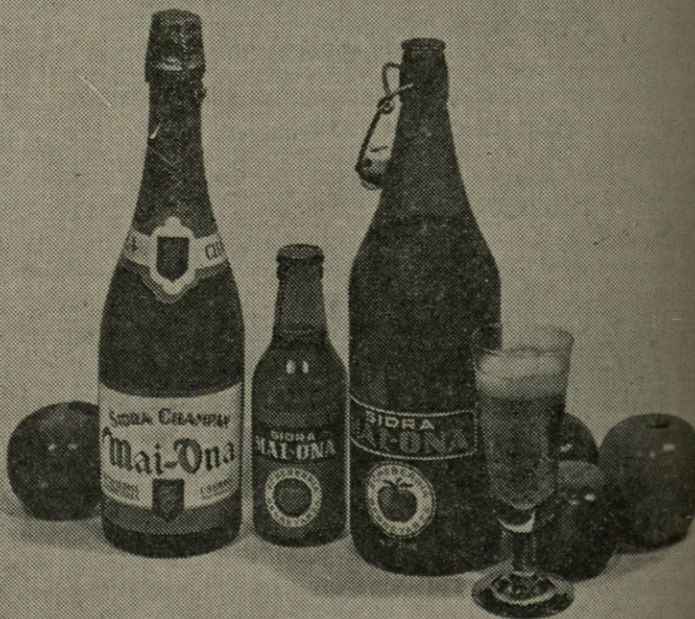
Ikastaro hau J. M. Satrustegi jaunak emango du euskaraz.

Egunak: Azaroaren 27-tik Abenduaren 1-arte.

Ordua: arratsaldeko 7,30-tatik 9,30-etara.

Lekua: Deustuko Unibertsitatean.

MAI-ONA

SAGARDOA

EUSKAL MUSIKAREN SUSTRAIA

mahain inguru baten arian

Goian ezarri dugun (eta Tolosan ospatu zen mahain inguruaren arian jarduteko asmotan geranez) tituluar argi apur bat eginaz hasiko gera. Bestelako, erderatik euskarara itzultzerakoan sarritan gertatu ohi den, tituluar artezki zer adierazi nahi duen jakin gabe gelditzeko arriskutan bait gaude eta, horrela, gure kasurako, zeri zuzenki lotu behar gaitzazkionaren ezjakinean.

Titularen ulergaitasuna, bestalde, inon egotekotan «sustraiak» hitzean legoke. Aipatzera goazen Tolosako mahain inguruan, berriz, hitz hau gaztelaniazko «esencia»-ren itzulpen gisa eman zitzaigun. Beraz, nolabait, eta nahiz, beharbada, sustraia hitzak beste bideetatik gure pentsamenduak zuzendu, filosofi alorreko kontzeptu edo adierazkia zekarren edo zekarkeen. Gure abesti eta musikaren erro historiko guzien azpian, funtsean, aurkitzen zenaren bila abitzeko bideak urratzen zituen. Hots, gure aburuz, ulergarriago den beste era batera galdera eginaz, honelatsu adierazi zitekeen: Zerk egiten du edonun eta edonoizko musika delako bat euskaldun?

Carmelo A. Bernaola, Francisco Escudero, Agustín González Acilu eta Rodrigo A. de Santiago izan ziren mahain inguruan bildu zirenak. Julio Caro Baroja han izatekoa bazen ere, agindu zenez, ez zen agertu. (Bidenabar esan dezagun mahain inguruaren kaltetan, edo hobe, galean, ez azaltzea. Mahain inguru hartan musikari ez zena bera bakarrik bazen ere, ez bait zen, gure ustez, beharrezko, ezta egokien, beharbada, hala izatea, gai hartan hitza izateko, geroago adieraziko ditugun arrazoiengatik).

Euskaldunok «gure» deitu izan ditugun musika, musikari eta musika tresnak badiugu. (Zergatik gure diran galdetzea beste kontua da. Hain zuzen, mahain inguruak aztertzea zuen kontua bera). Bertsolarik aipatuaz hasi gintzake. Txalaparta, txistu... etab. instrumentu zahar. Musikan bertan gure gure ritmoez hitzegiten da. Francisco Escudero jaunak areago joaz, balleta sortzean euskaldunok izan genuen zerikusia eta ikutua agertuko zuen. Gure musikariaren zerrenda, gehiegi ez bada ere, zerbaiz luza daiteke. Rodrigo A. de Santiago sailatu zen musikariaren zerrendan. (Guk hemen ez dugu ez zer erantsirik, ez zer kendurik, musika gaiterako gure ezjakintasuna aitortzeko prest bait gaude).

«Gure» guzti hoi en berri eman ondoren, horien jarraipena lortu behar dugula esaten digutenean erabat konforme gaudela, ez dago zer esanik. Hau, izan ere, euskaldun izaten jarraitu behar dugula esatearekin hortxe nonbait paretu daiteke. Eta honek ez digu gure musikaren (eta «gure» hutsaren) esentzia aurkitu nahi dugunean laguntza gehiegizkorik ematen. Orain artean egin den musika era bat edo batzuk aldarera jaso behar ditugula eta gurtu Ezpada esan nahi behintzat. Zismatikorik ez dut uste, orduan ere, faltako litzazukeenik.

Eta bat, zihurrenik, beste askoren artean, Agustín González Acilu. Berak euskal hizkuntzaren hitzen hotsez eta hitzen arteko joskerenez musika bide berri bat urratu nahi du. Eta baita hori ere euskal musika izango litzake. Agustín González Aciluk ez luke hontaz zalantza gehiegirik egingo.

Egun gure artean dugun hainbat abeslariengana hurbilduko bagina, guztiak euskal musika egiten ari diranen ustetan aurkituko genituzke. Eta orain ez naiz abesti zaharrak eta antzinako dolnuak jasotzen ari direnetaz bereziki ari, haize berriez, usu haize errotiez, gure abestia aberastu eta indarberritu nahiez dabilzanetaz baizik. Ez gure ritmo, ez gure musika tresna, ez gure musika joskeraz baliatzen dira horiek. Baina, beraiek euskaldunak dira, euskeraz abesten dute eta, besterik gabe, euskaldunatasunaren esentzia irabazi uste dute beren abestientzat. Mahain inguruan planteatu zen honelako zerbaiz baita: «Elurra mara mara ari da...» musika euskalduna ote? Edo egun hain modan dagoen «Gurea da...» delakoa?

Carmelo Bernaola-k baietz aldera erantzuten zien galdera hauet edo erantzun zitekeela behintzat ikusi uste zuen. Berarentzat musika bat euskalduna den ala ez esateko kultura osoaren zabaleroari begiratu behar zaio. Euskal gizonak bere «izpiritu», «arima» bareraratzen dienean da musika bat euskalduna. Kontuan izanik «izpiritu» delako hau mendeetan osatuz joana dela eta dohala. Horregatik gaur-gaur ere «izpiritu» hau nola eratuz doan da kontu eta kontextu horretan, eta kontextu horren zerbitzutan, bakarrik, adieraz dakioke musika bati euskaldunatasuna.

Zer den «izpiritu» hau?

—Deus ez, —esango zuen González Aciluk, musika egiteko ere konkretu bat ezik.

—Deus ez, —esango genuke geurok ere. Haragitze orotatik landa haragiturik jarri nahi baldin bada, deus ez. Antzinakoen oroipen, laudorio eta imitazioe hutsetan jarraitzeari arrazoi damalon deus ez. Gaur egun dadukagun egoera pattal, eta zenbait kasutan zital hontatik aparte jarri daitekeen deus ez. Euskaldunatasuna ez da egoera konkretu, une berezi, eta zabarkeria orotatik aparte dagoen esentzi gordea. Arazo hau, ordea, degonezkeroko garbi dagoenez, ez da musikariarena soilki. Tolosako mahain inguruan margolari eta irudigile zenbaiten izenak aipatzera-koan ez zen besterik esan nahi. Musikaren arazoa, euskal kultura osoaren arazoa da, hots, euskal gizonok daramatzigun ekintza ororena. Eta arazoan honexegatik genion lehenago ez zutela zergatik musikariak dohain berezirik ukan mahain inguruan erabiltzekoa zen gaiterako. Eta ez zuten. Esentzi baten bila abia eta bakoitza iritzi desberdineko izatea ez da, hain justu, birtute bat, zuzenegi ez planteatu izanaren ondorio baizik. Euskaldunok nik uste jakin behar dugula eta bat etorri zerk egiten duen ekintza bat euskaldun, zer hori gauza bat izango ez bada ere.

Nolabait, eta bukatzeko, orain 5 urteko galdera istilutsu hura berpiztu beharko dugu (nahiz, nik uste, hiltzea ez beste gauza oro gertatu zaion berari): Zergatik eta zertarako euskaldun? Ez, noski, esentzi filosofiko bat noizbait, nunbait eta nolabait (garai bateko harri famatuaren antzera) aurkituko dugunaren ustetan, euskaldunatasuna egina eta egitekoa, emana eta irabaztekoa, lortua eta neurri handi baten lortzearen kontura gaitzean baizik. Euskaldunatasuna, galdera bat eta erantzunaren bila, lan egitea delako. Orain artean eman diren erantzunen haria eten gabe.

JOSE RAMON BELOKI

ARTE

Salvador Dali: Merkatari ala igerle?

(Pintorearen aztertze oharra)

1.—DALIREN BI ALDERDIAK

Aspaldi da Salvador Dali (Figueras, Girona, 1904) notizia, mundu guziko pintura alorrean. Eztabaidatzeko, komentatzeko, txalotzeko nahiz zapuzteko, baina notizia da, bai.

Egunotan, Barcelonako Sala René Metras delakoan 55 aguafuerte agertzen ari da, zeinek bide ematen baitute haren obraren balantze eta komentario historiko-kritiko bat egiteko. Obra honek, bestalde, ez du inolaz zerikusirik Dali-ikusizunarekin, bai ordea artista plastikoarekin. Alderdi hau interesatzen zaigu, nagusiki; zeren bestak, ikuskizunen edo subkonzientearen misterioen agertzeilea ezin baitugu hemen aztertu, tokirik ezean.

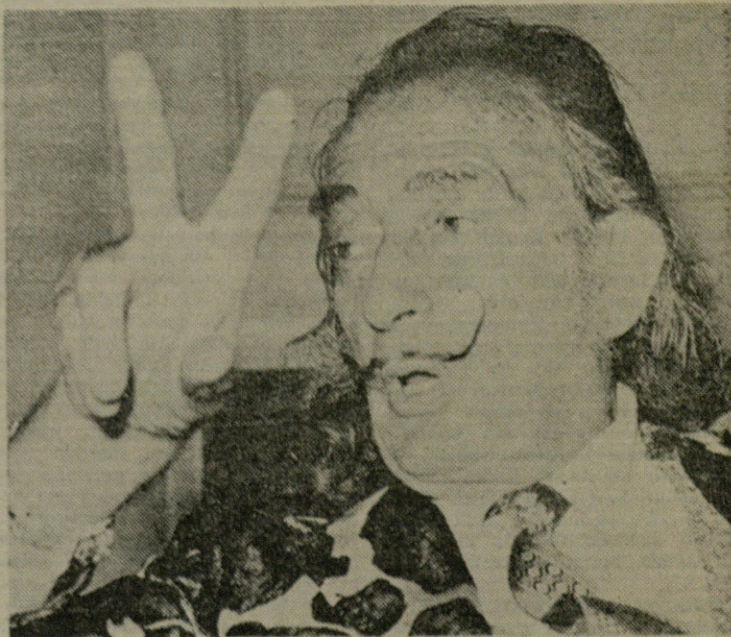
Dali, bere haritik zintzo doalarik, Miró baino programatuago zaigu agertzen; honetaz gara lehenik oharitzen agerketa hau ikustean. Zintzo darama Dalik Freud eta Jung-en psikoanalitik theoriei eta nola deklarazioetan hala pinturretan du baiezatzaren Reich eta Marcuse «aprobetxategi» batzuk besterik ez direla, marxismoa eta psikoanalysisia ezkondu nahi baitituzte syntesia malurus batentan. Hala baiezatzaren dute, eta berrit dion, agerturiko obrek. Ximu-gizonaren, itxuraldatu gabeko haragiaren mundu izugarri eta primarioa digu baiezatzaren haren hizkera lasai eta jarioak, zoro eta lotu ezinezkoak. Eta beti bezala dibujo ezin hobe batetan oinarriturik duen bere hizkera. Dibujot lanean —Carlos Areán-ek dionez— ez da hura bezalakorik Españian, marraren melodiaz eta graphismoaren fintsuenez. Agian inor jazarriko zaigu esanaz, kolore berdin eta bakarrek oihalt askok, dibujo koloreatu dirudiela. Baina dibujo koloreatu nolakoa, zein kategoritakoa?

Ez pintore komertzialaren kolore erraza, baizik XV mendeko florentinoarena edota El Boscorena, esate baterako. Bai baitaiki Dalik pintatzen nahi duenean, eta nola gero! Bere karreraren haseran bere «Mujer a la ventana» pintatu zuen (ez da denbora asko kuadro hau ikusi dugula San Telmo museoan «El mar en la pintura española» agerketan), kuadro horretan, bada, xipukadaren arrastoa emozio eta bizi handikoa da. Ondoren etorri ziren haren «Kristoak» eta «Maddonnak» azkarrak eta kromatismo eta pintura onaz osatuak, haren pintura psikanalytikoa, synboliko-erlijioso ikuskizunak. Esan beharra dago, bada, izan daitekeela Dali, nahi badeza, dibujante den bezain pintore paregabea eta hala agertzeko usadiorik ez badu, esan nahi duena adierazteko horren beharrik ez duela uste delako da. Hona, bada, Daliren arazoaren bihotza.

2.—DALI, MERKATARI ALA IGERLE?

Anitz mintzatu izan da Daliren pintura-hizkeraren balioaz, hain landua eta nahasia delarik. Anton Arimendi ene lagunak, Picassoren ehunurteburua zela eta, astekari honetan bertan idazten zuen, arbuioz edo, Dali ez zela «genio» bat, malagatarra den antzera. Eduardo Txillidak egiten zidan behin batez, Salvador Dali alkandora-saltzaille ederra zela. Nik, guzi horietaz gainera Salvador Dali pintore on bat eta igerle bat ere dela uste dut.

Dali ez da, egiaz, Picasso handia bezalako genio bat; baina ez da pintore merke eta komertzial bat ere, Dali merkatariaren barnean, han da Fortuny, Vazquez Diaz, Vermeer eta Raphael-en maitalea ere. Salvadorrek, katalan saltzaille izanaz gainera, bere mundu surreal edo prerreal saldu digu eta eskaini egunen batez izan daiteken errealdade baten aurreko ametsa eta susmoa. Hizkera hori ontzat hartua dute kritikoek eta herriak ere, bere biziaren historikoaren agiritzat. Haren hizkerak, gizonaren

Dali: merkatari ala igerle.

hari eta alderdi bat aurkitu du, eta errealdadara -hurbiltze baliozkoa izan dela deritzat. Synboloen eta ezaugarrien bidez eriden edo idoro duen errealdadea, da gure artean zebiltzen mytoak objektivatuz. Myto horiek berriz, zerikusi handia dute gutariko bakoitzarekin eta gure izate sakonenarekin. Hark bildu dituen elementu, gauza eta jarren ikustatzek nahiz gogaitu, harritu nahiz hasererraziko gaitu, baina beti emango digu bere mundua hondorik gabeko segurtasun eta idurimenez.

Bestalde, ezin dugu ahantzi, mundu guzian abstrakto joera zenean, Dalik bere mundu lineal, realista eta figuratiboari eutsi diola eta (Miré, Max Ernest, Tanguy eta beste zenbait lagunekin) errealtatara hurbiltzeko baliozko bide bat ireki zuela. Bide bat dion, beste anitz ere balitekeelako, noski.

Estetik-aldaketa guziak zintzilikariak dira, hala dio Oteizak bere «Ley de los cambios» delakoan, baina lot-uneak ere badira. Hauetarik bat liteke Dali. Arte aretoetan eta aldizkari espezializatuetan berriki agertzen hasi den morfologia-sail horretara (realismo berria, magik-realismoa, simbolismoa eta azti-hizkuntza...) garamatziten zubi-lotura horietariko bat.

Gutik bezala du ezagutzen Dalik flamenka eta italian pintura eta

aldi berean bere inguruko kultura. Alde batetik haren hizkera synbolikua ez da ulertteraza kaleko jendearentzat, baina beste aldetik, haren zentzukoitasunak, eragibetasunak eta begikotasunak, XX mendeko gizonagana hurbiltzen du.

Aurtengo udan egiten zidan Rotterdamko museo berria ikusten ari ginela dibujante euskaldun batek, Daliren kuadro batzuen aurrean: «Ez gaudek genio baten aurrean, baina bai pintore handi baten aurrean». Dali klasikoa da eta, aldi berean, modernoa. Dali, merkatari eta igerle alderdi biek, notizia da munduan, baina gaur Barce-lonan bereziki. Haren iduriak, hizkerak hizpide handiak eman ditu. Pintore honi muzin egin dion askok, segur nago, ez duela ezagutzen behar beste haren obrarik. Aztertu ala, alderdi berriak ikusten diotkat. Urri dira, ordea, haren reproduktzio eta hari buruzko liburuak, eta honek zailago egiten du artaz iritzi bat ematea. Haren obra, gehienbat, estranjerian dago; baina aurki irakitzeko da Figueras-en Dali-museoa, edonongoen atseginerako. Ni ere joatekotan nauzue ikustera eta emanen dizuet ene iritzien berri, gogokoa baitut Daliren hizkera eta gauza asko ekartzen dit gogora, Zuri ez ala, irakurle?

EDORKA KORTADI

arístegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKIZKO GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11450
DONOSTIA

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA
Urrutizkiñak:
Etxekoa 65 19 60
Lanolakoa 65 19 33

URRETUXA
Urrutizkiñak
Lanolakoa 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumelakarregi, 7'gn

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTIAK

Mas de Leze Kalea, 6
Urrutizkiñak: 41 20 85

DONOSTIA

baxtan

HERIOTZE

Gure adiskide zintzo Ignazio Iturria Zabala jauna, Elizondo-ko Mitxeltoneko Nagusia Jaunak bereganatu du. Aspaldixko hontan erikxo zabilen, gaitzak zaukan menperaturik eta azkenean bere ordua iritxi eta Jainkoak eramane. Euskaltzale jatorra, denen laguntzale eta ongile, denek maite ginuena. Goian Bego. Gure dolu-minik bizienak familiari.

MUTIL-DANTZA

Berriz ere Arizkundar mutil-dantzariak ari izanak dira eta orain-goaen Bizkai ko Basauri-ko herrian. Joan den Urriaren 15-ean euskal dantzarien bilgure haundi bat ospatu zuten herri hortan, Euskaltzaleko lau lurraldetako dantzari-taldeak ari izanak direlarik: Gipuzkoatik bi talde, Zumarragoak eta Donostia-ko "Argia"koak. Biza-kaiatik Bilbo-ko hiru talde, Zuberoatik Aterratze-ko dantzariak. Nafarroatik Ituren-go joileak "Zam-fantzar" deitutakoak eta Baztan-go arizkundar mutil-dantzariak.

Goizean dantzari talde guztiak Basauri-ko karriketan barna itzuli bat eginik gero herriko plazan dantzarien agerpen nagusia egin zuten denek beren dantzak erakutsiaz.

Besta guzietan bezala bazkaria izandu zen dantzari guzien elkarte zoragarriena, 190 bazkaltiar Euskal-Herriko lurralde guzietatik denak han bildurik, kantuz, dantzari, bertsotan eta solas atsegingarrietan, bai gauza ederra eta denek maitea gura. Bazkalondan berriz ere herriko plazan talde guztiak beren saioa eginik, holaxe amaitu zen Basauri-ko dantzarien eguna.

Baztandarrak izigarri kontent etorriak gara Bizkaia aldeko alderditi, jendeari gustatu zitzaizkieten gure dantzak eta holaxe erakutsi zuten beren bazkarioa esku-zarta beroak dantzarien ohoretan eginik.

Baztan aldetik milaka goraintzi gure lagun bizkaitar hoieri.

FERIAK

Elizondo-ko Urriko feriak ospatu dira deus makurrik gabe Jaikoari esker. Aurten ilabetearren 27-an ukan ditugu eta ez denbora ederrarekin. Urriko ogeitasei lehenbiziko egunak den denak eta utsik egin gabe, eguraldi ederrakin, eguzki bero, aizego goxo eta euri tantik ere egin ez duelarik iragan zaizkigu eta horra hor ogeitazaz-pigarrenean, "porrot", euria nasailki egun guzian, arigastetik ortoska eta kazkabar erauntsiekin hasi zitzaigula. Gero egunez ere euria auskerki, gozoa eta epela bai eta kanpoarendako mesedegarri. Euri ona bai baina jendearen harat-hunetarik egiteko ez ain ona, merkatuko aziendarendako ere ez zagon batere atsegin, holakoetan kalte bario probetxu gehiago izaten bait-da.

Halare feriaren izen horrek arrakasta haundia izaten bait-du, jendea etortzen da Elizondo-ra beti ere egun on bat iragaitako esperantzarekin. Urtero bezala hemen ikusi ditugu gure artean mugaz-bestealdeko anai eskualdunak baztandarrarekin batean eta bai Ultzama eta Bidasoko jendeak ere. Merkatuko plazan bazen azienda eta denek diotenez klase onekoa eta prezioak ere arabera hortara. Lur lanetako eta belar ebakitzeko mota guzietako makinariak ere erakutsi zituzten eta erosi nahi zuten aukera ederra bazaukela.

Aurten baginuen jendeak aunitz maite duen kantaldia; bertsolariak. Antxitoneko trinketea eta jendez leporaño baterik, bertsolari besta bat egin dugu. Hortan ari izanak ditugu lau koblarri on eta arrakasta haundikoak: MATTIN, LASARTE, AGIRRE eta LAZKAO-TXIKI. Gure bertsolariak ordu terdiz ehun bertsio eginik entzule guzietatik loriturik utziak dituzte. Lau bertsolari hoiek beren balioa ongi erakutsi digute. Jendea kontent dago.

Dantza lekuetan gazteria ederki jostatu da eta gehiagorik gabe holaxe joan zaigu aurtengo ferieren eguna.

M. IZETA

azkoitia

EUSKAL KULTUR ASTEA

Lehendabiziko aldiz, aurten eratu da gure herrian Euskal Kultur Aste bat. Herriko elkarte guzietatik eginik antolatua izan da. Aski oztopo garaitu beharra izan omen dute antolatzaileek, baina kontuak kontu egin ginda dago eta ikusi dugun bezala azkoitiarrak zeharo ondo erantzun dugu. Aste osoa ederki eratu azaldu ziguten. Batetik historiari buruz, XIX mendean Euskal Herria zer nola arkitzen zen garbi ikusi ahal izan genduen, hots garai hartako antolamenduak zer nolako taxuketa zeuden, Europa-ko zenbait nazioak Euskal-Herrian zer eragin izan zuten, industrializazioak ekarri zituen aldaketak etab. arras ondo azalduaz.

Euskeraren batasunaz ere zer bait jabetu ginen, eta garrantzi handiko gauza dela derizkiogu eta oso beharrezkoa gainera. Bestalde euskal zinea ere ikusi genduen kultur aste hontan, Ama Lur hain zuzen. Hauxe kontrastez jositako pelikula! Benetan burua zeharo akituta ater ginen, zer pentsatu ugari azaltzen bai zitzaigun bertan. Euskal lehen gizarteak ere ihardun aldi bat entzun ahal izan genduen, lehen gizon haiei bizimodua eta artea pixka bat bederen ezagutuaz. Hitzaldi bat deuseztatu beharra izan omen zen, zera Olerkaritza eta Bertsolaritzari buruzkoa, itxura dagoenez hizlariak ez zuen etortzerik izan. Azkeneko bi egunetan kontsajuean euskal liburu eta disken azoka ikusi ahal izan genduen. Liburu eta diska anitz saldu omen da eta ez gaitu harritzen jende asko ibili bait zen azoka inguruan.

Jaialdi berezi bat ere antolatu zuten, larunbatean gauean, josta lekuan, guretzako ez ezagunak ziren hainbat dantza —Nafarroako dantza— ezagutu genituen, Europar ezaguna den Argia euskal dantzari taldearen bidez. Abeslariak ere gure artean genituen, Txomin Artola eta Joxe Mari Zabala eta baita Martitxe bailarako trikitariak ere. Herri Meza eta liburu eta disken azokarekin eman zitzaion bukaera euskal kultur aste honi. Jendetza ugaria sumatu dugu bai hitzaldietan bai azokan eta bai jaialdian ere, gure herriko arras baiezkoa izan da aste hau, esan nahi handia bait dauka. Antolatzaileei zorionak ematea bidezkoa dela derizkiogu zeren ekiera bat izateko oso ondo atera baita dena. Eta bukatzeko uste dugu adierazi beharrezkoa dela zera alegia, bai jaialdian eta bai azokan atera diren sosalak ikastolarentzat izanen direla.

UDAZKENA

Udazkenean gaude. Ez da ala? Denok dakizue eta ikusten duzue zenbat orri erortzen den zuhaitzetatik, ba gure herrian aspaldian zuhaitzetatik ez ezik beste nonbaitetik ere erortzen dira ba.

TXINPARTAK

eibar

DANTZARI EGUNA

Il ontako 5ean ospatu da Eibar-ko V garren Dantzari eguna.

Beti bezala, onak gauzak ondo egiten dira Eibarren eta olan urte eban. Txistulari taldeak esnatuta danok, euron soñu gozuekin, Igo genduan Arratera. Bertan, ildakoengatik Meza bat izanda gero, bedeinkatu za ikurrin berria, Eibar-ko Club Deportivo-ko buru dan andreak M. Carmen Izaguirre ama besoetako egiten zuela. Meza onen bitartean, Zumarragoa elizdantza bat egia zan, sagara orduan, eta txistulariak, aurten ikasitako bi edo iru eresi jo zituan.

Au bukatzean, Arrateko zelai ederrian, dantza aldi txiki batean erakutsi dira. 1972 urteetan, beste erri batuetako taldeei esker, Kezka-atera dituan dantza berriak: Guipuzkoako Brokel Dantza ta Minuetoa, Lekeitioko Kaxarranka ta Jaurritetako «Eaurtako Axuri Beltza». Dantza sorta (azkenengo urteetan sarritan ikusi degun) Estellako La-

rrai Dantzakin bukatu zan. Baiña bai benetan zoragarria, txistu eta tanboliniez agurtzerakoan, ainbat leengo eta oraingo dantzari, bai nagusi edo ume, fandang eta ariñ-ariñ dantza egiten ikustea.

Azkenez, Eibarko Dantzari izan eta diranen artean, anaitasunezko bazkariaren ondoren, leengo dantzari, oraingo maixu, eta urte asko dantza egiten daramaten gazteel gure errian grabatutako insigniak eman zitzaizkien. Ala eskertuen artean, taldearekin nolabait artu emakin aurkitzen diran, Eusebio Larrinaga Bermeoko txistularien jatorrikoa, Zarauzko Euskal Jai-ko laguntzale Izaskun Zubiña. Oñatz taldeko Lourdes Idoia eta andereñoak eta Deportivo-k Jose Lascuain jauna, aurkitu ziran.

Bearrezkoa da guzti au, Gregorio Santa Cruz, Jose Luis P. Sarasqueta, Juanito Larrinaga jaunel, eta auekin batera, Eibarren ainbeste lan egiten dauden laguntzarekin, danori esatea. «Erriaren izenean milla esker eta segi aurrera».

KERIZPE

Atano III pelotari izanari, leengo ostiralean, Kerizpe gizartearen, afari baten bitartean, omenaldi txiki bat egin zaio. Maai ona eta umore ona beti bezela, Zorionak Atano! Zorionak Kerizpe!

GAZTANERRE

Antxiña-antxiñatik, Gaztānerre jai urreratzean (Arimen eguna) erri osoa apaintzen da gurea dan jai au ospatzeko. Azkenengo urteetan, eztabaida gogor bat sortu da, leengo edo bigarren astelenekoa dan jai au jakitzeagatik, baiña gure nagusiak esaten dutenez, bigarren astelenean egin da beren gastetan: Meza arimegatik eta maai ona gorputzagatik. Neretzat, erabakirik onena askogatik, astelen guztiak ospatzea da, ta... ez naiz ni bakarrik uste au duana.

AGURRA

Gure agurrik beroena Argentina-ra dijoan Koldo Ormatxea jaunari eta bere emazte Maritxuri. Ziur nago, Euskal erriko berotasuna «Etxe maitean» aurkituko dezuela. Laster arte!

Kruzetatar Odile

zumaia

Azaroaren 5eko Zeruko Argian eta Zumaia-ko berrien txokoan aritututa Irakurri degu «Olarruren» idazlan bat. Gauza asko ditu argitu bearrezkoak eta ortara gatzoz. Egia esan batere eztabaida luzetarako irrikarik gabe; ez gatzoz «polemika»-ra.

Onela, irakurleak bi alderdiak irakurrita, ikus beza zer eratara gauzak epaitu.

Orain baiño leenago errian bertan zabaldu zituzten orri batzuk naito naastuak; zenbait alderdikeria ere bai tartean!

Orduan nola-nai ere erri barruan geldituko ziran noski orri aiek. Orain ordea, Z. A. aldizkarian argitaratuaz zabaldu dira Zumaia-ko Ikastolako kontuak. Lotsagarri eta negargarri diralako etxe-zokoan gorde bear genizuke eta ez suari egur geiago botatzen salatu. Argitaratzea naikoa ez dala, izenordeko argitaratu ere: aurpegiak eman gabe «Olarru» izenpean izkutaturik.

Zeruko Argiako idazlanean esaten diranak ez dira egiak, osorik artuta beintzat; ez dira egia osoak eta esan oi dan bezala «erdizka» egia, gezurrik beltzena baiño okerragoa da.

Ondo minduta gure seme-alabak Ikastolatik atera ditugu, bai, baiñan ez esaten dituzun arrazoiengatik... beren iritziak ikastolan ezarri ezin zituztela konturatu zirenean... Ez, ori ez da orrela! edo, Ikastolako «izena» dualao bialdu bear alditugu gure aurrak naiz eta «izana» bestekoz dala ikusi? Nun da askatasuna?

Onela izan zan: Andereño-laguntzaile berrien auteskunderako Batzordean, bi talde sortu ziran, au da, gurasoak berari egokien iruditzen zitzairen andereño-laguntzaileak aukeratu nai zituztelako ta bestetik Ikastolan ziran andereñoak

aukeratu nai zituztenak. Garbi ikusi zan zein ziran andereñoaren alde eta zein gurasoenak ta auteskundera egiñik, auek izan ziran alde aundiakin irabazi zutenak eta orduan lanean gogor jardun ondoren Batzordetik irten ziran lendakaria ta oarpalaria (au ezkongai ta gazteen ordeko) «beren iritzia ezarri ezin zutelako», ta gaur, gaurko Ikastolan jarraitzen dute.

Geroago, Gurasoen Batzar-Nagusia bildu eta an guraso guzien artean auteskundera egin bear genduean, zer gertatu zan? Zergatik ez ote du esaten «Olarru»-k?

Irakurri eta jakin dezala Euskal-erri osoak: Ikastolako umeen gurasoak Batzarrean bildu bear giñalarik, gazte talde bat sartu zan gure artera. Gogorkeriz sartu ere, iñori baimenik eskatu gabe!

Ea zer dan, bestela, gau artako jekabidea! Gurasoek euren erabakiak artu bear ta gazte-taldea ezarri indarrez; gazte geiago sartzeko baimena eskatu gurasoei. Eztabaida txiki baten ondoren baiezkoa eman zitzairen eta orduan sartu zan egundoko gazte-taldea danak Ikastolan «laguntzaile» izenean.

Gure seme-alaben eziketa eta etorkizuna eztabaidatzen eta aztertzen ziran ezkerro, gurasoek genduen itza eskubide osoz; arazo ontan beintzat bai. Orregatik, gazteak sartu ondoren, baimena eman zitzairen entzuteko; baiñan ez itzegiteko eta askoz gutxiago besteen seme-alaben eziketa erabakitzeke.

Eta an gertatua? Zergatik ez du esaten «Olarru»-k? Gazteak, gurasoen gaitetik jarriaz eta euren patriketatik orriak atereaz, an asi ziran irakurtzen bai batak eta bai besteak umeen eziketak nolakoa izan bear zuan. Orrenbeste al dakite gaurko gazteek? Nun ezi dira? Ikastolan?

Zergatik ixillean gordetzen du «Olarru»-k gazteen arrazoi bide au: «Eskerrak, utzi diguzuen sarrera bestela ateak autsi eta sartuko giñan!»

Zergatik ez du esatean «Olarru»-k Batzar onen bukaera?

Gurasoek Batzarrean beren seme-alaben eziketa aztertzen ari ziran, eta ari giñan. Eta orra bat batean itzik gabe gelditu! Beste batzuk asi ziran gure seme-alaben eziketa ta etorkizuna nolakoa izan bear zuan erabakitzen...

Guk gure seme-alabentzat zer nolako eziketa nai degun, ori ere besteak erabakitzekeotan, zertarako giñan gurasoak an?

Bazan garrantziko gauzarik Batzarrerako. Guraso guztion iritzira erabaki nai ziran arazoak. Baiñan etzitzagun erabakitzen, ezta ere esaten, laga.

Guraso artako auteskundera erabakiko zana beren pozgarri etzutelako, moztu eta puskatu egin ziguten Batzarra eta eragozpenak jarri auteskunderako.

Jakingo du noski ori dana orrela gertatu zala, baiña ixildu egiten du «Olarru»-k.

Esan bear zuan, egi-zale izatekotan guraso geienen orduko jekabidea: Gazteen indarkeria ikusiaz, Batzarretik irtezea erabaki zuten. Erriko Erreteroa jauna aurrena zala, Batzordeko geienak irten ziran irutik bi, beintzat bai, irutik bat gertuaz.

Au alda «Olarru»-k esan nai duana bere idazlanean «...beren iritziak ikastolan ezarri ezin zituztela konturatu zirenean guztia bertan behera utzi eta alde egin zuten...»

Zergatik ez du esaten «Olarru»-k auteskunde bat eragotzi zutela, baiñan naiko agerian gelditu zala guraso geien-geienen iritzia?

Bestalde, joanek joan, aitortu bear zuan «Olarru»-k guraso geienen esana: «Ikastola sortu zaneko asmoak eta jekabideak zearo aldatu rik ikusten ditugu, eta ez da au guk geienok nai degun ikastola. Guk asierako eran jarrai zezan aalegiñak egin ditugu! Eta ez diogu iñori eragozpenik jarriko, berai ei atsegiñ zaien Ikastola anto-

latu dezaten». Gu ez gera iñoren oztopo izango!

Zergatik sartzen da orain gurekin? Ain ziur baldin badago zuzen jokatu duala zertan sartzen da pakean daudenekin eta pakean lagatzen diegunekin?

Eta arzao guztien sustrala nun ote dago? Arrazoi guztiak berekin izanarren ere, bein gurasoen konfiantza galdu ezkerro, egin ote diete ezer onik indarrez? Eta ori gertatu da: Gurasoak konfiantza galdu dute.

Euskaltzale «izena» eta «izana» aipatzen ditu «Olarru»-k. Bera ote da zer dan euskaltzale izana egin izen utsa epaitu ta erabaki bear duana?

Ikastolak kanpotik naiko eragozpen eta etsai ez bagen bezela, barruan ere eztabaidak, borroak eta ixkanbillak jartzea ote da benetako euskaltzaletasuna?

Eta noiz sortu dira itxilluak? Gurasoak, beren seme-alabak Ikastolara bialdu, eta ustekida osotan geundenean? Ala gure seme-alaben ezieraz kezkatzen eta arduratzen asi geranean?

Ezikeraz eta Ikastolaz arduratu gabe jarraitu bagenu, etzan itxillurik sortuko; ziur egon ezet!

Baiña nun dago errua? «Olarru»-ren idazlana itzez-itzez aztertuz, azkerro beste gauza asko esan ditza-kegu. Baiñan beste gabe otena bukatzen deg. Naikoa da noski. Ezkeraz irakurtzen duan guztiak gure jokabidearen berri jakin dezan. Eta epaitu zuzen.

GURASO TALDEAREN ORDEZKO:
JON ARANA
MARI PILAR BEOBIDE

irakurleak
mintzo

ZUMAIKO IKASTOLAZ

Nere lagun Olarru: Irakurri det zurea. Zumaian pasatu dana samingarria da eta ez, faborez, maskararik jarri erria engaizteko. Gauzak diran bezela esan. Gure ikastolari asiera polita eman zitzaion, umei gure izkuntza, erlijioa eta euskaldun izaten sartzen diran erakusgai guztiak erakutsiaz. Baiñan nik ez dakit nola, euskera mingañean artu eta beste dotriña bat erakutsi naiasi dira batzuk. Guraso batzuk, konturatu diranean, ezetz zorrotza eman dute eta beste batzuk ezin esnatu rik dabilta oraindik.

Gauzak ez beñiere esan alderdi batetik bakarrik, bi alderditakoak baizik. Gure errian bi pentsaera sortu dira eta argi itzein bear da.

J. I.

Gure erria oso gaizki jartzen du Olarruk. Or garbi ikusten da bi pentsaera sortu dirala. Guraso batzuk, ori ikustean, beren umeak ikastolatik atera egin dituzte. Baiñan, kontuz, ez ikastolaren aurka daudelako, pentsaera berri ori garbi ikusten ez dutelako baizik. Zein dira gazteak guraso danen gaitetik berak eta berak esateko umeak nola jarri bear diran? Beste guraso batzuk oraindik lozorroan daude. Ondo dago nai duanak nai duan aldetik lan egitea, baiñan engaizte gabe; ez billeran dana ondo dagoela esan eta gero gauzak ezarri. Beste batean, gauzak eta pentsaerak garbi garbi esan.

S. B.

**JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIA**

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko azikay
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan
etorriak

DENDA - USTUTZEA

JANGELARAKOAK, TRESILLOAK, LOGELARAKOAK
KRISAILU ETA OIN-OIALAK

Modurik onenean, dirua eskura

Euskeraz minteatzen da

AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

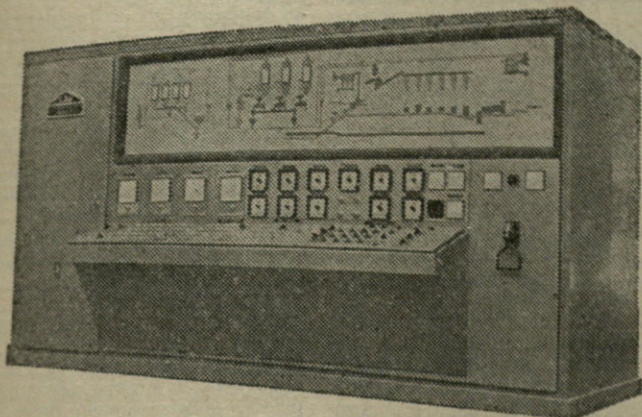
Morazan, 14 eta 15ean
DONOSTIA

San Marzial 12ean
IRUN

ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

ELGOIBAR
M. Gorostiza

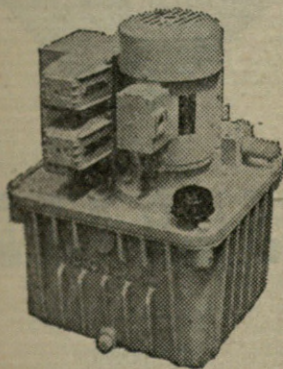
EIBAR
Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gleasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
lesei
Simon
Amana
Uraul
Urizar
Sigle XX

TXIMIST-INDAR SAILLA
Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO TRESNAGITZA

Aparatos de manobra, distribución y control

OLIO-INDAR SAILLA
Departamento
HIDRAULICO

GARBE - LAHMEYER
WUPPERTAL - ALEMANIA'ko
Etxearen banaketa ta
teknika laguntza

Banaketa ta Teknika laguntza:
REX-ROTH GMBH Alemania
RUHRITAI Sp A Olio-indarra. Italia
TUROLLA Sp A. Italia

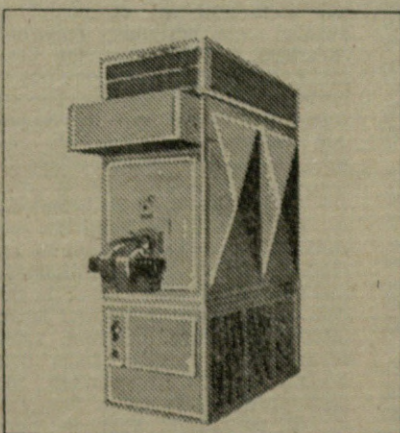
Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:
Jolasokietak (Herrera)
SAN SEBASTIAN
Urrut. 353840 (7 ari) ta 351860
Telex. 36173 GOIME E
Erakusketa eta denda:
Iparraguirre, 15 - SAN SEBASTIAN
Urrut. 428082 ta 428625
Ordezkaritza:
Eulio Sordana, 18. Urrut. 220825-36
VITORIA

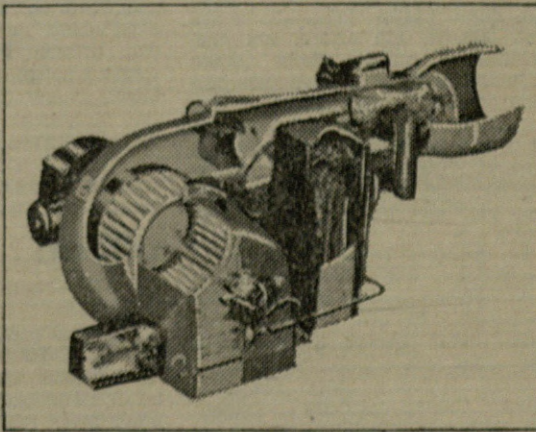
AIZE BEROA SORTZEKO

INDUSTRIAN
KOMERTZIOAN
LANDARE LANGINTZAN
ELIZAN
GARAJEAN
HUMEDADEAK KALTERIK
EGIN EZ DEZAIZUN
BEREALA JARRI DEZAKEZU

MONARCH ERRETZAILLEAK

FUEL GASOIL, PROPANO, BUTANO ETA GAINONTZEKO
GASAK ERRETZEKO BAI ETXE BAI INDUSTRIETAN
MONARCH ERRETZAILLEA
SALGAJETAN ONENA

IRUÑAN

Navarro Villoslada, 23 Urrutizkiña: 23 52 40

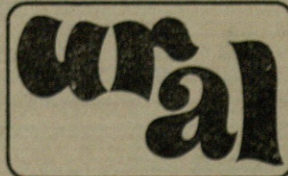
BILBAON-8

Elkano, 33 Urrutizkiña: 31 73 97 - 43 16 12 - 43 16 16

DONOSTIAN

EUSTASIO AMILIABIA, 1
Urrut.: 42 35 23 Ext. 88

Estudio Enparantzan, 1
Urrut.: 42 02 86

bazkari onaren zantpagarrian
eta txarraren estalgarria

LA CASA DEL CAFE

Juan Iriondo

San Marzial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

DEPURACION DE AGUAS S. A.

Ur lanetan eta zereginetan berezia
edangarri, lantegiko eta igeritako urak gertutzeke
zikindutako urak garbitzeko.

Urrut. 32 37 00 - 31 00 10 - 32 37 01
Gordoniz, 44

BILBAO

legazpia

IKASTOLA BERRIA

Legazpio ikastolez, zerbait idatzi berriak geran arren, aspaldian amestutako arnas-berrien albiste pozgarria iritxi zaigu eskuetara. Ez da nola naiko albiste. Ikastolako guraso-Batzorde, Anderño, ta ikasleen guraso, denak alkarturik; Ikastola berria egiteko erabaki sakona adierazten digun orritxoak, ain zuzen. (Legazpi Ikastolaren Alde-Ikastola Euskeraren alde) diote erriko sendi danetara banatu dituzten agerkai aukerak.

Berri au, erri osoan (zabal eta luze) aizatu bearrekoa degula ezin uka genezake. Izkuntzari dagokionez, euskaldun denok barrango irripa goxoz onartu bear degun deia inoiz ere. Jakintza, eta ezierari dagokionez, erri osoak oparo laguntza eskeini bear diogun erabakia, noski.

Ikastola berri au egiteko, Itxaropen etxadian azpiak erosiaz, urterik-urte ugalduek dijoazten ikasle denak, dagozkien lasaitasunez ikasketak egin aal izan ditzaten, zazpi gela, liburutegi, bearkizunetako leku, ta abar, antolatu asmoz dira batzorde, andereño eta guraso kezkatuak. Arazo garrantzitsua benetan, Legazpi gurasoen artean sortu dana. Ikastola bere lekuen jabe izatera iritxi ditek gai sakona.

Sei urte dira leenbiziko ikastaroak ematen, ikastola asi zala, zazpi gela beteak dauka gaur-egun, eta denak inoren eskeintzaz artuak. Lau eliz-nagusiko aretoetan, eta iru guraso elkarteak ikastetxean. Ala ta guztiz ere, tokirik eza-gatik, nai izan duten aur guztia artu eziñik.

Egoera oni erabakia emateko, biderik egokiena erosketa bidez la-reun metro lauki inguru dan etxe azpiak jabetu nai luteke.

Amets au egiztatzeko, diru laguntza lortu bearrak eraginda, dei erriko au zuzendu dute. Ez bai litzake erostura eta antolaketa aukerak txanponekin agin. Azterketa sakonak egin ondoren, iru milloer lauerlekoen igorpenak arkitu dituzte.

Dirutza au dena nola eskura? Au degu betiko leloa. Seme-alaben jakintza eta eziera, eta euskal-izkuntza maitale diran guraso arduratsuek dute itza. Al dan bazkide geiena egiten saiatuaz, elkarre bat eratu. Bazkide bakoitzak bi mila lauerleko (erreztasun osoz) emanaz, diru au bildu ditek itxaropena dago. Milla-ta bosteun bazkide aski dira iru milloer oiek osatzeko.

Ez ote dira Legazpin ikastaroko seme-alaba, edo billobak dituzten euskal-zaleen artean bazkide oiek osatuko?... Ez ote errian jakintza osatu baten kezka barrena zultzen dien arduradunik arkituko?

Erne... irakurle gazte, eta urte-tsuk. Gaurko bizikera aurreratu nai jarraitu nai badiogu, garaia da lo-zorrorekin esnatzeko, eta errian sortzen zaizkigun arazoez kementso jokatze. Kiorla, eta maitakerizko jostaketan bakarrik murgildu gabe, luzatu begiak aurrerago. Ondorenak zer-ikuski aundia bai dauka.

Ez uko egin, etorkizunaren ispi-llu ditugun landare berri auei.

AN-ZAN

tolosa

JAKINGARRIAK

—Tolosa da Gipuzkoako herririk erdaldunetakoa. Horrela dio bederen, Gaur-taldeak eginik dadukan estudio batean, eta liburu baten emana «Euskara Gaur», orain dela urte bete edo argitaratua.

—Tolosa da Gipuzkoan gutien hazi den herrietariko bat ere. Honek garai batean ukan zuen bere alderdi txarra, baina gaur baditu beste askok ez dituzten bentaja batzuk ere. Orain izanen da garaia, urbanismoari jaramon gehiago egiteko. Eta jendeak, ahal den guztian; azal dezala bere iritzia, ez-beharrenbat egitera doazenean edo, hauek salatuaz.

—Tolosa egin behar litzake, eta agian egingo da Gipuzkoako Ikastola-Libeorik ederrenetako bat. Jakin Tolosa eskualdeak 50.000 biztanle dituela, eta horri erantzun beharra daduka. Guk uste, erantzunen diola. Hauk danak horrela izanik ere, akats bat bilatzen diogu gaurko ikastolaren egoerari. Akats bat erraz zuzendu leikiena. Gure ustetan Ikastolako gurasoen bilerak erdera soilean egiten dira; guk dakigularik bera izanen da Gipuzkoako osoan hau egiten duen bakarra. Honetan ere Tolosa herri berezia ikusten, duzuen. Herri gehienetan, tiptetan batez ere euskara hutsean egiten dira baina herri handienetan ere, Donostia adibidez, lehenik euskara egiten da eta gero erdaraz laburpen bat edo. Gainera nik ez dakit nola justifikatu lezakean hau Juntak baina, Tolosako Ikastolako gurasoen artean askoz ere euskaldun gehiago dago, ta familia edo hobeto esan senar-emazte guti, baanen dira bat edo beste, euskara ez dakianik. Beraz ez dakit non gauden. Las-kurain Ikastolako Guraso Elkarteak izanen du azken hitza.

—Xegundo Agirre gure «pratikante» esagunak eman berria du, «Diario Vasco» egunkarian, Tolosako zeharkako erregebidari buruz, bere iritzi interesgarria. Egia esan, guk geuk behintzat, ez gendukean sekulan ere horrelako soluziorik asmatuko, eta ikusten denez lehen ere beste inor ere ez zen oharitu hortaz, ez O. P. eta ez da ere Udaletxea. Beraz jarri du Xegundok irizpide, pentsabide eta ziur asko, baina ere amaika eztabaidarako bidea. Guretzat asken soluzio bezala ematen dun zeharbideari, era bat ona deritzagu eta mereziko luke norbaitek arduraz estudio batzuk aurrera eramatea (presupuestoak etb.). Baina beldur gara Xegundoren kezka eta lanak, udazkeneko hego haizeren batek eramanen ote dituen. Dena dela exenplu ederra, injenadore eta gainontzeko tenikoentzat. Jaso txalo bat guregandik Xegundo, herri arruntak mugiarazten dikik askotan gauzak, baina edozein modutara ere hik azaldu dituk hire kezka eta larriak. Orok jarraitu behar gendukean exenplu noski.

—Hau kalera irten ordurako behar bada aspalditik hasiak izanen dira euskerazko kursoak eta alfabetatzeko kanpaina. Gu kanpoan gaudelarik ez dakigu, zein harrera ukan duen aurtengo ekinaldi honen. Urrengo batean hobeto enteratuta emanen dugu xehetasun gehiago.

ASKALEKU

bilbao

Ez dugu sarritan izaten Bilboko berriak irakurtzeko aukerarik Zeruko Argian, eta hutsune hori nolabait betetzeko asmoz natorkizue. Bilbo batek merezi duela uste baitut.

DEUSTUKO UNIBERTSITATEA

Kurtsoan barrena abiatuak garen gero, derrigorrezko ikusten dut Unibertsitateko giroari buruz —euskal giroari buruz, hobeto— zerbait esatea.

Deustuko Euskal Kultur Mintegia delakoan langile dabil gazte jendea. Kurtsoa hasi aurretik Patxi Altunak zuzenduriko ikastaro bat eman zen euskal irakasle tituloa ateratzeko azterketei begira.

Geroztik, eta beste urteetan bezala, Alfabetatzeko ikastaro bat eratu zen. Besteetan baino jende gutiago agertu omen da. Dena dela, oraindik irauten dute lanean, bi taldetan banatuta.

Baina ez dira hemen gelditzen aurtengo eginkizunak. Bada asmo ona ugari gazteen artean. Dirudienez, programa oso bat egingo da aurtien ikasleek aurretik izan dezaten urtean zehar antolatuko diren hitzaldi eta ikastaroen berri.

ETNOLOGIAZKO IKASTARO BAT

Eta programa hori oraindik zabaldu ez bada ere, badugu laster hasiko den ikastaro baten berri. Gaiek Etnologia eta Etnografia izango dira. Jendearen artean harrera ona izango dutelakoan gaude. Holako gauzek, apurka apurka, giro

bat sor dezakete, eta, dudarik gabe, gaurko gazteen artean sortuko badira etorkizuneko jakintsuak, badugu zerbaiten beharra.

Euskal Unibertsitateari begira bizi garenok, pauso aurrerazale bezala interpreta dezakegu aipaturiko ikastaro hau euskaraz izatea. Dirudienez, erabakia hartua dago, bati baino gehiagori min emango badio ere. Aukera bat egin beharra zegoen eta hartua izan da. Nik neuk oso pozik ikusten dut hori. Euskal kulturaren alde lan egin nahi duen Mintegi horrek bere garrantzia eman behar dio gure hizkuntzari eta hori, euskarazko eskolak emanaz bakarrik ez, baizik eta euskara erabiliaz betetzen da, betez ere.

Irakurle, barkatuko didazu euskarari buruz eman dizudan «speech» hau. Beste batean arituko gara Satrustegi jaunak emango duen ikastaro honetaz. Orduan ikusiko dugu zelako giroa izan duen. Baina giroa jendeak egin behar du. Eta hau ikusteko dago oraindik.

«Deustoa»

mutriku

APAIZ LANGILLE eta GIZON

Aurrez iragarri bezala, GOIZEKO IZARRA antzezleri taldeak Azaroaren 7 eta 14ean, bein eta berriro antzeztu zuten erriko EDERRENA aretoan, Begiristari jaunaren iru ekitaldi dituen antzerki bikaina «APAIZ LANGILLE eta GIZON». Antzerki-jai eder au ikusi eta zeatz aztertu ondoren, ezin naiteke isil gelditu. Egiaz aitortuko badut, antzerki aldetik ikusi dedanetik antzerkirik gorenetakoa; gaurkotasunez jantzia, mamitsu, sakon eta euskara mardul, goxo, eta erraz ulertzekoa.

Antzerkiaren muina: «Guraso arteko egoera tamalgarri batek, amasei urteko alabatxoa droga artzaille bihurtzen du». «Langille eta nagusi arteko eztabaida»k. «Apaiz gazte batek nai du arazo au erabaki».

Egileak bere lan eder ontan, egoki azaltzen dizkigu drogak berakin dakartzkien kalte ikaragarriak, eta droga gabeko oitura lasaia gure artean. Euskalerrian ere gailentzen doazkigula eta gertatze eder bat gai arturik, kristautasun bidetik eramaten gaitu. Baitare, argi ta garbi azaltzen digu apaiz-langillearen zintzotasuna; erritarren marmarketak alde batera utzirik, eta egiñalak egin ondoren, droga madarikatuaren atzarparretan, zentzun, almen guztiak galtzeko zorian arkitzen zan neskatzak gaztea, bide zuzenera bihurtzen du. Bertan ikusten da kapitalistaren jokabide, nagusi eta langilleen arteko eztabaida, zenbait azpikeria, ta abar...

Antzezlarien aldetik. Guztiek ondo lan egin zuten, txalogarri benetan, bakoitzak beren eginbeurrak zuzen beteaz. Ongi azaldu zuten antzerkietarako duten trebetasuna, bai ibiltze, egote, keiñu eta batez ere, bata-bestearen arteko etengabeko elkar-izketa bizian. Garbi ikusten da ongi ikasiak daudela eta erakusle ona dutela. Antzeztoki-apainketa eta argi-jokoak oso ederki moldatuak.

Ona emen antzezlarien banaketa: MADALEN; M.ª Pilar Garagarza; KARLOS; Eusebio Azkue, ISABEL; Itziar Maiz, TOMAS; Fermin Osinalde, TONI; Pedro Osinalde, KOLDO; Jose M.ª Osinalde, IDOYA; M.ª Asun Oianguren, BIKARIO; Eugenio Urreiziti, ERRETORE; Boni Lekube, AMAYA; Andone Oianguren, EDURNE; Kontxita Txoperena, PRUDEN; Pedro M.ª Urkiri, KLEMENTE; Jose Antonio Elezgarai, ANDONI; Juan Barrenetxea, NESKAMEA; Maite Illarramendi.

ZUZENDARI; Nerea Larrañaga, ERAKUSLE; Mari txu Andonegi, MARGOLARIAK; Andonegi anaiak, ARGJ-JOKOA; Maximino Urreiziti.

Txalorik eta zorianik beroenak GOIZEKO IZARRA antzezleri taldeari; berdin zuzendari, erakusle, margolari, argi jartzaile eta beste laguntzaile guztiei.

ANDONEGI

zeanuri

DANTZA TALDEA

Zeozer egin bear dala errian gazteentzat eta umeentzat, eta gazteen artean dantza talde bat sortzea egoki izango zala pentsatu zan. Irakasle bezala Irkus prestatu zan. Astero eukitzen doguz gure ekin aldiak zapatueta bostetik ordu bete inguru. Zeurko Arriko orrietatik esker beroenak gure irakasle den Irkusi.

EUSKERAZKO ALFABETAZIOA

Baita be, lotsagarrie dala, euskaldunak gure izkuntzan irakurten eta idazten ez jakitea, eta aurrerantzerako euskerazko ikastaroak eukingo doguz astero, zapatueta, dantzaren ostean, Don Martin Orben ardurapean. Ia ba dantzari moduan jendeak ondo erantzuten deuston euskerazko ikastaroari.

ZEBERIOKO PELOTA
TXAPELKETA

Iaketa Zeanurin aurtien egoera berezian gogozan, ezin izan dogu beste urtetan moduan Zeanurin esku pelotako txapelketak antolatu. Orduan Zeberioko gazteria eta euren artean Jose Mari Aizarna zeanuritarra baina Zeberion abade dauena, prestatu ziran antolatzeko Zeanuriko eta Zeberioko gazteentzat. Urriaren 29an amaitu zen txapelketa eta txapelidun irten dabe Zeanuriko Saltzedo eta Zeberioko Zabalak, baiña izerdi asko bota ostean ze Luis Mari Etxezarragak eta Teodoro Aranak (Zeanurikoak) pelotan asko jokatzen dabe. Omen txapelketan bitartez adiskide aundiak egin ditue zeanuritarrek Zeberion, eta uste dot onexek deukola garrantzi aundi.

SABIN

ECHABE

ETXABAREN
Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78
84 11 24

ZARAUTZ

FAGOR

edaria
epela dagola?
FAGOR 'ek
oztuko
du bereala

Eibar

Tolosa

ELIZAREN BERRI

Haurtxoak jaio berritan bataiatu bai ala ez?

Oraindik orain, Z. A. 505 zenbakian eta sail honetan bertan, aipatua dut arazo hau bera. Nere aipamen hura dela-eta, bai han aipaturiko inkestaren berri, bai haurtxoekiko bataioaren kristau-arazo osoari buruz, lantxo zabalago bat argitaratzeko eskatu di-date.

Harria bota eta eskua ezkutatzen dudarik inork esan ez dezan, hor doa, beraz.

Lehenengo, teologia-artzantzak aldetik arazoa nola dagoen adierazi dut; ondoren, lehenengo parte horren aplikazio bezala, aipaturiko inkestaren berri zabalagoa ipiniko dut. Lehenengo zatirako, Liégé aitararen artikulu batez baliatuko naiz (Le Baptême des enfants, L. M.-D, 107 zenb. 7-28 or.); bigarrenarako, berriaz, Le Pèlerin aldizkariak (Sondage Sofres-Pèlerin). Jakina, kazetari-edo baten kritikoa nahieko fedez jaulkiko dut guztia.

I.—SAKRAMENDUEN TEOLOGIO BERRITZEN ARAZOA

Haurtxoen bataioaz asko hitze- gin eta idatzi da aspaldion. Arazoa honetan datza: Elizaren irakaspenak ezezik, beraren iharduna ere egiazkoa eta benetazkoa izan dadin bilatzea. Sakramendua fedearen sakramendua baldin bada, haurtxoaren bataioa zein federen sakramendu da? Hori da hauzia.

Hauzi horri buruz azken urteotan sortu den eztabaidaren iturri hurbilekotzat, K. Barth-ek 1943an emaniko ezezkua eman ditekete.

Gerora, sakramendu-teologiak ere bere bidea egin du; orobat, kristau-artzantzak pentsabideak ere. Eta horrek guztiak bere bultzatzailea emana dio aipaturiko hauziari.

Teologiaren metodologiaren aldetik, zenbait baldintza kontuan hartu beharrezkoak dira; esaterako, arazo hori aztertzerakoan, Eliza bizi izan duen tradizioa kontutan hartu beharrezkoa da; orobat, kristau esperientziak gaur bizi dituen zer-nolakoak ere.

Horrez gero, ez da harritzekoa izan, irizpide desberdinak agertzea. Eta agertu ere, hala agertu dira. Funtsean, elkarren osagarri izan ditezkeenak.

HAURTXOEN BATAIATZEA TRADIZIOAN OINARRITUA

Haurtxoen bataioari buruz, Testamentu Berrian ezer gutxi aurki daiteke. Baina, lehenengo kristau belaunalditan, haurtxoak oldez bezala bataiatzen ziren. Hau bai: guraso kristauen haurtxoak bataiatzen ziren soilki; gainera, bataio hori egiteko, haurtxoaren bataioa fedez osatzen zuten kristau elkar- tea eskatzen zen. Bataio hori, gu- rasoei emaniko kristau heziketa be- reziari loturik zihon beti. Eta Jain- koak gizakiari salbazio gintzan aurrea hartu diola adierazi nahi zen.

Ez zen bataiatzen, ez beldurrez, ez jaitza rito batez sagaratu be- harrezkotzat jotzen zelako.

Haurtxoen bataioaren aurkako objektu handienetakoa, hauxe da: haurtxoa ez dela gauza harreman pertsonalik izateko. Honetan, ha- labaina, ez da haintzat hartzen Elizaren fedea. Honelatsu idazten du Schillebeeckx-ek: haurtxoari, topo-egite pertsonal batetarako gauza izan ez da ere, amak ez dio ukatzen bere ardura eta mai- tasuna; haurrarekin jostatzen da; ihardun hori, amaren keinu ba- koitza, zai-egote bat bezala da: erantzun baten zai egotea; haur- txoaren kontzientzia zabalduz doa, ez gauzatar, gizakietara baizik; lotan dagoen nortasuna keinuaren samurraren samurraz itzarriz doa; amaren gorputza maitasunaren adierazpena da. Hori da —dio— haurtxoa bataiatzearen oinarri an- tropologikoa: Elizak, Kristoren sa- kramenduak, bataioaz Kristoren salbazio-nahia adierazten dio haur- txoari; keinu hori berezgaindiko nortasuna itzarriz itzarriz doa haurtxoaren.

HAURTXOEN BATAIO-ERA EGIAZKOAGOA

Jakina, halabaina, ez da aski tradizioa jotzea haurtxoen ba- taioa justifikatzeko. Tradizio ho- rren testioingurua aztertu behar da. Eta testioinguru hori erabat alda-

tu dela, dudarik ez. Gorago aipa- tu dugu zein kondiziotan bataia- tzen zen lehen belaunaldietan. Ge- rora zer gertatu da? Zenbait alda- keta aipa ditezke: a) bataioa "kristau gizartearen" sartzeko bide bilakatu da. "On m'avait baptisé comme tant d'autres, pour préser- ver mon indépendance: en me re- fusant le baptême, on eut craint de violenter mon ame; catholique inscrit, j'étais normal: Plus tard, disait-on, il fera ce qu'il voudra!" (Sartre); hots, "beste hainbat be- zala bataiatu ninduten, nere esku- kotasuna gordetzeraren: bataioa ninduten, nere eskukotasuna gor- detzeraren. bataioa ukatzea, nere arima bortxatzea izan zitekeela us- te zuten; katoliko bezala apunta- tuaz gero, pertsona normal nin- tzen: geroago —zioten— berak iku- siko du nora jo!"; b) Eliza, jende gehienaren bizi-molde bilakatu da, eta, jakina, sineste urriko; d) ja- torrizko bekak dela-ia, seguran- tza-bilaketa sortu da; e) kristau salbazioa giza-banakoaren arazo bilakatu da; f) sakramendua une batetako gauza bezala hartu izan da, eta fruitua berez bakarrik ema- nen balu bezala...

Egoera hori aldatzekotan, lan asko egin da, bai teologoen alde- tik, bai Gotzai-batzarren aldetik (hala-nola Frantziakoak argitara emaniko ageria 1965-XII-6an). Lan horren xedea, hau izan da. kris- tau elkarrekin guztia bataioaren egiaz- ko izaeraz jaberazi, berari buruz- ko katekiaz berritu, beren haur- txoen bataioa eskatzen dutenei be- ren eskabidea nolakoa den ikus- teko bidea eman, horretatik da- rion konpromisoa ezagutarazi, Eli- za egiazkiago salbazio-sakramendu bezala ager dadin saiatu...

Horrez gero, berrikuntza hori aurrera eramatekotan, eskatzen di- ren baldintza nagusiak hauek di- ra: haurtxoa kristau elkarteari lo- tuago ikusi eta hartu, kristau el- karrekin bataiatze-ospaketa parte har dezala, gurasoek gogotsuago eskuhar dezatela (Eliza elkar- tea ez bait da gauza abstraktu bat, baizik elkarrekin konkretutaz osatzen da, eta gurasoak izan dira haur- txoari elkarrekin konkretuena adiera- ziko diotenak), bataiorik gabe hil- tzen diren haurtxoekiko kezka la- rriagia erazti, "praktikante ez di- ren" gurasoen haurtxoei bataioa ukatzea gauza bakan ez baina nor- mala bezala hartzea...

Azkenik, sakramendu eredutzat, haurtxoen bataioa ez baina heldu- ena litzakeena kontsideratzea.

HAURTXOEN BATAIOA ATZERATUA?

Guztiak ez daude ordea konfor- me berrikuntza horrekin; bataio- aren funtsa edo mamia ez dela salbatzen diote berrikuntza horre- kin ere. Eta iritzi honetako, zen- bait guraso ezezik, teologorik ere badago. Ematen dituzten arrazoi handienak, kultura aldetikoa di- ra: haurtxoak bataiatzea, nahiz Elizak betidanik egin izan, gaur- ko jendeak ez duela ulertzen. Arra- zoi horren inguruan, beste asko dakarte.

Dena den, badirudi, errazegi baz- terrera botatzen dutela Elizaren tradizioa: ez da ageri, hain zuzen, gaurko kulturabidea nolaz ez di- teken integratu lehen proposaturi- ko bataioa-era berritu horretan.

BATAIOA MAILAKA

Beste proposapena, hau izan da. Bataioa jaio-berritan egin ordez, mailaka mailaka egin beharko li- tzakeela. Izena ematek hasi, eta haurtxoa berez konprometitu di- tekeen adinean bataioa egin arte. Lehenbizi, beraz, kristau-heziketa egin beharko litzake. Hori, ez li- tzake bataioa atzeratzea izan, pausoka pausoka ematea baizik.

Baina, hemen ere, galdera hau da: bide-egite hori ez ahal da pro- posatzen lehendabiziko proposape- nean ere, hots, bataio-berritua de- lakoa? Honetan ere, bataioa ez da bukatzen haurtxoari ura ema- tearekin; baizik, ondorengo bizi- tza bat, ondorengo heziketa bat, Eliza- n bizi- tze bat eskatzen zaio.

BUKATZEKO

Hiru bide ageri dira haurtxoei buruzko bataio kontuan:

a) pastoral oso batetan burutu-

riko tradiziozko bataioa; b) bataioa atzeratua; d) bataioa mailaka.

Hirurek, premia batzuk azpima- rratzen dituzte: bataioari buruzko zentzu berrietan; kristau helduen elkarrekin bati itsatsiriko haurtxoen kristau-heziketa ardura; sakramen- duak puntu bat bezala ez, baina prozesu bat bezala hartzea; Jain- koaren aldetik eskaintza eta nor- beraren konpromisoa ez etetea; haurtxoen bataioa, gauza normala bezala ez, baina bakana bezala har- tzea; gizalditan zehar gertaturiko kultura aldaketek buruz ardura- tzea...

Osasun seinala izanzen litzake, Eliza helduen bataioak ugaltzea; baina, ez da ageri, sistimikro haurtxoen bataioa utzi beharrezko denik.

BATAIOA

- Elizaren altzoan sartu ahal izateko sakramendua da ... % 51
- Jatorrizko bekak kentzeko ... % 9
- Kristauen itzaropenaren adierazpen ... % 8
- Zeremonia soil bat da ... % 8
- Aitabixia eta amabixia emateko au- kera ... % 10
- Jaiotza ospatzeko era bat da ... % 7
- Haurtxoa tarterikoei eta adiskideei aurkatzeko aukera da ... % 1
- Iritziarik gabe ... % 8

Zer da bataioa, beraz, frantse- sen iritziz? Bakoitzari, inkestan jartzen ziren ikusmoldeetatik bat aukeratzeko eskatzen zitzaion. On- doren, beste bat ere seinaltatu be- har zuen. % 63-erentzat Eliza sar- tze bide bat da. Hau da: gure gizartearen sartzeko modu bat, in-

- Gure familian beti egin da ... % 36
- Jesukristoren sinesten dut ... % 43
- Geroago Elizaz ezkon ahal dadin ... % 26
- Haurtxoei Jainkoak bere grazia eman nahi dielako ... % 15
- Haurtxo baten jaiotza garrantziak gertaera delako ... % 18
- Zer gertatuko ere; badaezpada ... % 11
- Iritziarik gabe ... % 9

Lehen mailan, Jesukristorenga- nako sinestea dator; baina, zer da sineste horren muina?

- Beste galdera batzuk ere egiten ziren. Bataiatu nahi ezean, zerga- tik? Eta gehienek erantzun hau aukeratu zuten: haurtxoaren aska- tasuna errespetatzeko. Hemen ere ikusi beharko litzake zer hartzen duen askatasun horretaz. Askata- ... % 3
- Ni edo nere ezkontidea katoliko ez garelako ... % 6
- Sinesten ez dudalako ... % 7
- Haurtxoaren askatasuna errespetatzearen ... % 2
- Nere haurtxoa Elizaren agintar ez menderatzearen ... % 1
- Familian behin ere egin ez delako ... % 2
- Jainkoak, bataiatuak bezala, bataiatu gabeak ere mai- te dituelako ... % 3
- Bataioa gauza handiegia delako txikitat egiteko ... % 2
- Elizaren gaurko egoerarekin konfome ez nagoelako, eta bultzada bat emateko bide bezala hartzen dudalako ... % 1
- Ez dakit ... % 13
- Ez daude kasu horretan; guztien gain haurtxoa ba- taiarazi egiten luketelako ... % 70

BATAIOA UKATZEKO ESKUBIDEA

- Haurtxoaren anai-arreba zaharragoak dotrinara ez doazenean ... % 3
- Gurasoak bataiatuak ez direnean ... % 6
- Gurasoek federik ez dutenean ... % 11
- Gurasoek kristau-heziketa emateko asmorik ez dutenean ... % 16
- Haurtxoaren aita edo ama dibortzia- tuta denean ... % 3
- Gurasoek bataio aurreko gertuketara joan nahi ez dutenean ... % 11

Gehienek ez diote ezagutzen es- kubiderik apaizari bataioa ukatze- ko. Egin bistako gauza da hori, bataioari halako baiezkua eman diotenez gero. Bataioa zor zaion gauza bat du frantsesak. Senide zaharragoak dotrinara ez joatea ere ez da arrazoi garbia nonbait. Gurasoek kristau heziketa emate- ko asmorik ez dutenean ere, uka- tze-ko eskubidea dutenen ehuneko

Gakoa, ordea, hor dago: nola egin haurtxoen bataioarekiko ar- tzantzabide oso hori gaurko Eliza giroan?

Gure artean, bederen, ez da az- tarren hardirik ageri alderdi ho- rretatik; erabat harturik, esan di- teke, ia "kulto" hutsezko eliza bi- hirtu den gure egoera honetan, berrikuntza guztia hauxe izan de- la: lehen bataioa banaka eta zen- bait tarterikoren aurrean egiten bazen, orain elkartean egiten hasi garela. Baina, bataio berrikuntza hori bakarrik baldin bada, zerbait aurreratu dugu, halajaina!

II.—BATAIO BERRIKUNTZA- REN ONDORIOAK AZKEN URTEOTAN FRANTZIAN

SOFRES soziologia-elkarteak, Le Pèlerin-en eskabidez, inkesta bat egin du. 2.000 frantsez ikertu dira (ikus, Z. A. 50 zenb., Elizaren Berri sailean).

ZER DA BATAIOA?

Hona bataioaz izan ditezkeen zenbait ikusmolde. Zeini irizten duzu egokien?

	lehenengo mailan	bigarren mailan
— Elizaren altzoan sartu ahal izateko sakramendua da ...	% 51	% 12
— Jatorrizko bekak kentzeko ...	% 9	% 20
— Kristauen itzaropenaren adierazpen ...	% 8	% 5
— Zeremonia soil bat da ...	% 8	% 5
— Aitabixia eta amabixia emateko au- kera ...	% 10	% 13
— Jaiotza ospatzeko era bat da ...	% 7	% 13
— Haurtxoa tarterikoei eta adiskideei aurkatzeko aukera da ...	% 1	% 4
— Iritziarik gabe ...	% 8	% 13

tegraziobide bat da. Gainerako ikusmoldeak urrituz doaz.

BATAIOAREN ALDE

Hona zenbait arrazoi haurtxoa bataiatzeko. Zeurea bataiatu behar bazendu, zein arrazoiengatik egi- nen zenduke?

- Haurtxoaren askatasuna errespetatzeko ... % 36
- Jesukristoren sinesten dut ... % 43
- Geroago Elizaz ezkon ahal dadin ... % 26
- Haurtxoei Jainkoak bere grazia eman nahi dielako ... % 15
- Haurtxo baten jaiotza garrantziak gertaera delako ... % 18
- Zer gertatuko ere; badaezpada ... % 11
- Iritziarik gabe ... % 9

suna errespetatzea zer da, askata- sunen bizi- tzen jakiteko hizitza baizik?

BATAIOAREN AURKA

Hona haurtxoak bataiatzen ez dituztenek ematen dituzten zen- bait arrazoi. Zu kasu horretan ba- zaude, zein arrazoiengatik da?

- Ni edo nere ezkontidea katoliko ez garelako ... % 3
- Sinesten ez dudalako ... % 6
- Haurtxoaren askatasuna errespetatzearen ... % 7
- Nere haurtxoa Elizaren agintar ez menderatzearen ... % 2
- Familian behin ere egin ez delako ... % 1
- Jainkoak, bataiatuak bezala, bataiatu gabeak ere mai- te dituelako ... % 2
- Bataioa gauza handiegia delako txikitat egiteko ... % 3
- Elizaren gaurko egoerarekin konfome ez nagoelako, eta bultzada bat emateko bide bezala hartzen dudalako ... % 1
- Ez dakit ... % 13
- Ez daude kasu horretan; guztien gain haurtxoa ba- taiarazi egiten luketelako ... % 70

Zure iritziz, apaizak ba ahal du eskubiderik bataioa ukatzeko?

	bai	ez	ez daki
— Haurtxoaren anai-arreba zaharragoak dotrinara ez doazenean ...	% 3	% 88	% 8
— Gurasoak bataiatuak ez direnean ...	% 6	% 84	% 11
— Gurasoek federik ez dutenean ...	% 11	% 74	% 15
— Gurasoek kristau-heziketa emateko asmorik ez dutenean ...	% 16	% 69	% 15
— Haurtxoaren aita edo ama dibortzia- tuta denean ...	% 3	% 85	% 11
— Gurasoek bataio aurreko gertuketara joan nahi ez dutenean ...	% 11	% 71	% 18

oso bajua da. Orobat, gurasoek fe- derik ez dutenean ere.

Pratikante ez direnek ezagutzen diote eskubide hori apaizari gu- txienik.

BATAIO-ZEREMONIAREN EBOLUZIOA

Hona zenbait bide bataio-zere- monia aurrerabidean ipintzeko. Al- dekoala aurkako izanzen zinake?

	aldeko	aurkako	ez daki
— Bataioak taldeka egin, hots familia asko batera bilduaz ...	% 45	% 39	% 15
— Zeremonian toki nagusia gurasoei eman, eta ez aitama bitxiel ...	% 38	% 39	% 23
— Gurasoei zeremoniarako gertutzeko es- katzea, apaizekin harremanean sar- tuaz ...	% 41	% 36	% 22

Joera nagusi bat ez da ageri. Halere, bataioak taldeka egiteari buruz, % 45 alde, eta % 39 aurka. Nekazariak dira gehien alde dau- denak; gorenko kuadroak, lanbi- de liberalak eta industrialak os- tera.

Gertuketarako, % 41 alde. He- men, gehien, lanbide liberakale- koak, industrialak eta gorenko kuadroak dira; nonbait, bile- ra hauetan aisago dabilta beste kulta-batzar masifikatutan baino.

BATAIATZEKO ASMOA

Laster familia izateko bazeunde, bataiatuko ahal zenduke?

BAI ...	% 88
EZ ...	% 9
EZ DAKI ...	% 3

Emakumeak aldekoago dira: emakumeak % 91, gizonezkoak % 84. Eta jaio-berritan eginen li- tzake. % 5-ek haurtxoa hartzen de- nerako utziko luke.

Dena den, seinale batzuk ageri dira bataiatzeko joera behar izan ari delakoarena. Izan ere, bataia- tze-ko asmoa adinarean arabera al- datu egiten da (ikus, Z. A. 50 zenb. sail honetan bertan).

BATAIOA ZEIN ADINETAN?

- Jaio ondorengo lehen hiletan ... % 80
- 2-3 urtetan ... % 2
- Dotrina garaian, 7-10 urtetan ... % 1
- Beranduago, noberaren borondatez ... % 5
- Ez luke bataiatuko ... % 9
- Ez daki oraino ... % 3

III.—BATAIO-ARTZANTZAKO ARDURADUN BATZUREN IRITZIA

Zenbakiak utzirik, inkesta horre- tan atera den zenbait puntutaz, lanbide horretan diharduen hiru- kote baten iritzia aldatu dut ho- na. Le Pèlerin aldizkariak bildu duena. Labor emanen dut, mami- tsuena eman ustez.

a) Inkesta horrek joera bat adierazten du, eta ez planto egi- niko egoera bat. Bataio berrikun- tzarako eginiko aldaketek kristauen mentalitatea zerbait aldatu dute- la adierazten du inkestak.

Bataioa gutxitza dealako jo- era ere nabari da. zaharrenak al- dekoenak, gazteenak aurkakoak.

b) Harrigarri samarra, % 50-eko bataio aurreko bileren aldeko age- ri delakoa da. Bileretan ez bait da ageri proportzio hori. Dena den, ideia hori uste baino aisago sartu da. Eta hori zenbait parro- kia nagirintzat frogatzen da: jen- dea gustora joaten da bilera ho- rietara; guztia bilera nola zuzen- tzen den dago; aipaturiko ardura- dunek behin bakarrik izan zuten zailtasunik alderdi horretatik; guz- tia, aurreko bileran apaizak baka- rrik hitzegin zuelako izan zen; gu- rasoak, erabat harturik, gustora joaten dira bileretara.

d) Bilera horiek ze itrenbide? Abiaturua ona dute; problema, nola jarraitu izaten da; guraso askok jarraitu nahiko bait luke fede-bilaketan. Bilera horietan, beste batzarretan ez bezalako eli- za-experientzia bizitzen da: litur- giakoetan ez bezalako, bestelako- etan ez bezalako.

Mentalitate aldarazteko bide egoki gertatzen dira; hori, gura- soek bigarren, hirugarren haurtxoa izan eta bileretara berriro etor- tzean ikusten da.

Bigarren eta hirugarren txanda- ko horietan, esperientzia berria bi- zitzen dute, bigarren haurtxoa izat- ea ere berria bait da. Experien- tia berri hori sortaraztean dago bileraren gakoa: bilera nondik no- ra zuzendu? Dotrina-adierazpen batetik abiatuaz gero, zaila izanzen zenduko; behar dena, bigarren haurtxoa izatean izan duen experi- entzia berritik hastea da. Hori ez da bat-batetan inprobisatzen.

e) Bataioa atzeratu ala ez? Pro- blema ez da horrela sortzen. Bai- zik, bileran askatasun osoz hitze- ginaz eta bataioa zer den azter- tuaz, kristau epel den guraso ba- tek nahiago izanzen du atzeratzea, haurrak geroago bere borondatez aukera dezan; bere burua ez bait du ikusten gauza, konpromisoa au- rrera eramateko.

KIROLAREN BI AURPEGI

Gaurko gizartearen gertaera berezia

Garrantzi handia du kirolak gizonaren bizitzan. Gizarterako joera eta lagunarterako sena gehitzen ditu. Iraupena, zailmena, kemena, lana eta bere burua zaintzea eskatzen dizkio irabazle geratu nahi duenari. Dirua eta droga ditu etsairik txarrenak. Zenbait agintarik herria loarrazteko erabili ohi du. Bi aurpegi ditu kirolak: ona eta txarra.

KIROLZALETASUNA

"Gaurko gizartearen gertaera berezia" deitu zion kirolari Pio XII-nak. Alor hontan gertatu da aldaketarik nabarmenetakoa. Eztanda egin duen gertaera izan da. Ez dira hortarako laguntzaile makalak, egunkariak, irratiak eta telebista. Geure gurasok baiño eskulan gutxiago egiten dugu gehienok, noski. Baiña zalantzarik gabe kirol-jolas gehiago. Era guztietako jokoak ezagutzen eta probatzen dira. Emakumezkoa bera ere ez da bat ere atzera gelditzen ari. Denak ez dira emakumearentzat egokiak, baiña hai asko. Duderatik ederki atera gintuen Mexikoko Olinpiadakoetan Caslawka neskato lirain eta ederrak. Urrezko bost medailen jabe egin zen. Are garbiago, Munich-koetan ikusi dugu.

Hori bai, Euskaldunok geure geureak ditugunetan gehiago saiatu behar genduke: balankariak direla, pelotariak direla, harri-jasotzeak direla... Hor dago hiltzeak, bost bosten aurka, jokatu ohi den errebote-pelota-jokoa. Mugaz bestaldean oraindik bizirik diran, baiña Gipuzkoan, esate baterako, Bilabonan eta Zubietan bakarrik ezagutzen da. Indartu behar litzake joko zoragarri hau. Ez genioke gaitzen utzi behar esku-larruz jokatu ohi denari ere. Oraindik Baztan aldean jokatu ohi da. Gipuzkoan bertan ere ezagutzen ditugu hortarako diren plazak beren saka-harri eta guzti: Aizarnakoa, esate baterako.

Eskola umeekin, egiten den baiño lan gehiago egin behar litzake. Jean Maynaud, soziologiar fran-Badira pelota-txapelketak eratzen dituzten ikastetxeak, baiña gutxi. Ikastolek berek ere zer erraztasun daukate hortarako? Oso urri aurkitzen dira jolaslekuz. Eta ikas-herri asko ere oso urri aurkitzen dira jolaslekuz. Eskerrak mendia eta itsasoa hurbil dauzkagun.

Halaz guziz ere hauxe esan dezakegu Aldoux Huxley-kin batera: "Kirola da gaurengun asmakizunik haundiena".

HEZI-INDARRA

Milla alderdi on du kirolak. Indar handia du umearen hezieran. Gorputza behar bezala hazteko, luzatzeko, zabaltzeko eta sendotzeko duen indarra ez dago zalantzan jartzerik. Baiña ez du hau alderdirik garrantzitsuenak. Umea zaildu, lagunarteratu eta bere buruaz jabe egin arazten du kirolak. Gero eta gehiago izateko mentua txertatzen dio kirolak umeari. Eta umeentzat diogunak balio du haundientzat ere. Gizarterako joera eta lagunarterako sena gehitzen dizkio gizonari.

Batez ere taldean jokatzen direnek elkarren arteko lanera eragiten diote. Hor ez dago nork bere dohaiak azaltzen ibiltzerik. Bakar-ka ez da ezer egiten: bat bederak bere burua lehertu, besteak nazkatu eta jokoak galdu. Hor ikusten da bestearen beharra zeinen premiazkoa den.

Haundiak dira kirolaren alderdi onak, Paul Avy-k dienez alderdi hau denak ateratzen dira:

% 74	gehitzen du lanerako poza
% 62	ekintzarako burubidea
% 60	gehiago izateko ustea
% 58	gorputz-indar-erako egokitasuna
% 41	nahimenaren indarra eta iraupena
% 25	neurri-sena
% 20	buruko zorrotasuna

Nork ez dio emango kirolari zor zaien arreta? Nork baztertuko du alderdi on hau dituen kirola?

ALDERDI TXARRAK

Badu kirolak aurpegi iluna ere, aurpegi itsusia. Bestea bezain

egiazkoa, zoritxarrez. Ez dezakegu ahatz eta isil. Droga eta dirua dituzu alderdi txar hauk.

Benetan eskasa drogaren indar-bila abiatzea txapeldun ateratzeko. Galdu da bide hortatik abiatzen dena. Ez du luzaroan iraungo. Ez du sari haundirik aterako. Ondatu du osasuna eta agian galdu du bizia ere.

Debekatuta dago kirol-legeetan. Zerbait esan dezake Munich-ko Olinpiadakoetan irabazitako medaila itzuli beharrean aurkitu diren Rick Demont eta Jaime Huellamo-k.

Zenbat galdu den aurrea ateratzeko edo diru piska bat irabazteko? Zenbat txirrindulari edo bozeolari hil den drogara jo dutelako? Egun bateko bizia eta ederra izan duen loretxo ahul gertatu dira.

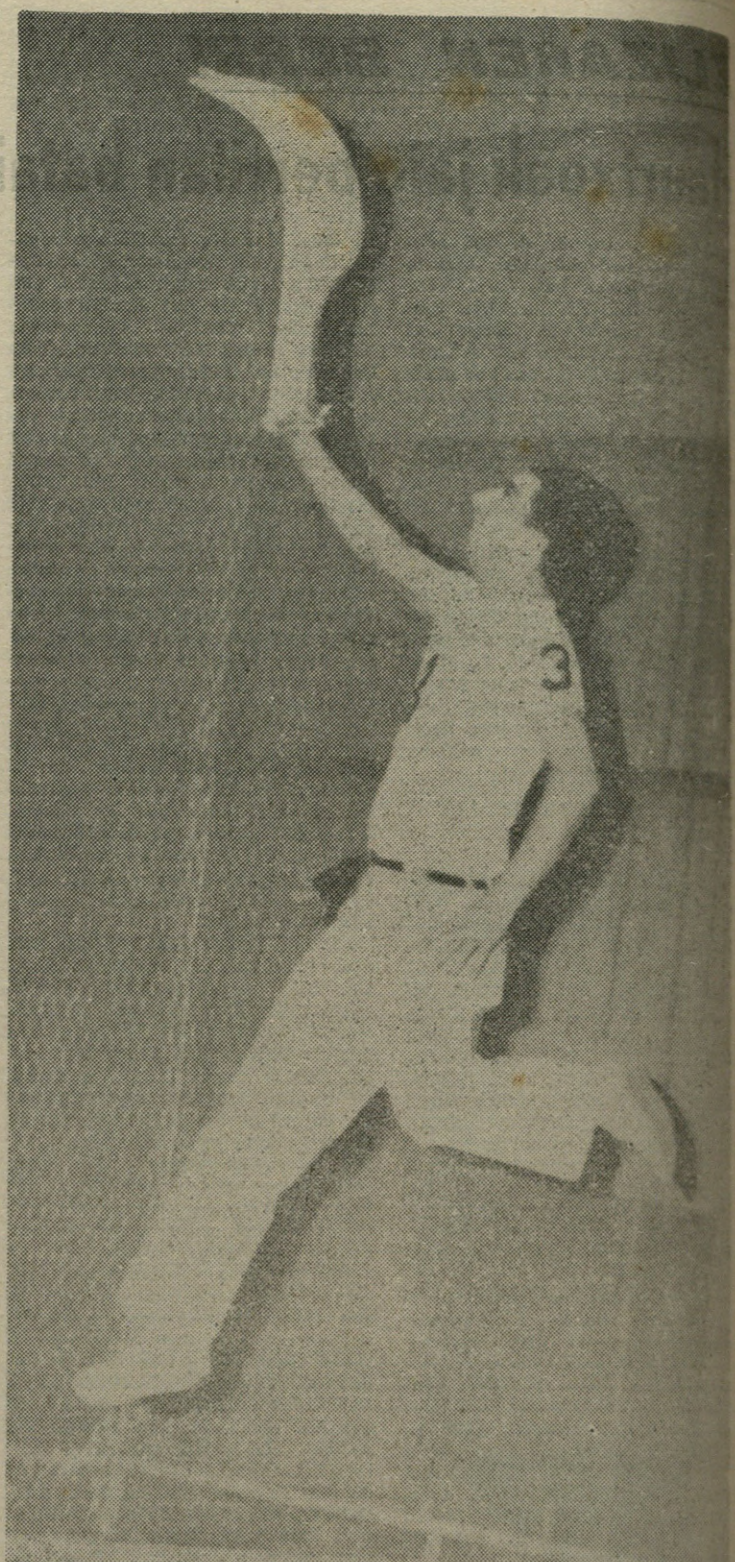
Kiroltasunaren aurka dago ezin eta gehiago droga. Zailmenaren, iraupenaren eta kemenaren aurka dago droga.

DIRUA

Dirua da kiroltasunaren etsairik gaiztoena. Ez da haundia gure artean drogaren arriskua. Bai, ordea, diruarena. Tokitan gaude erramu-xorta xixtrin batengatik egiahalak jotzen zituzten kirolari haiengandik! Ez zuten beste ametsik eta ohorerik. Baiña zorioneko diruzalekeriak gaitzak jo du kirol alderdia ere.

2.100 milloi pezeta bildu ziran, 1971garren martxoaren 9an, Frazier eta Cassius Clay-k bozeo-txapelketa jokatu zutenean. Clay-n aurka jokatzeke prest dagoela esan du Frazier-ek 180 milloi ematen bazaizkio.

Pilla txikixeagoan baiña zenbat diru dabillen euskal-jokoen artean! Diru gaitzak jota daude euskal-joko gehienak. Diru-mifiak jota dagoenarekin ez dago ezer onik egiterik. Dirua da kirola eta kirolaria desagiten dituen. Eta gaitz hau zabaltzen ez dira txarrak ki-

Euskaldunok geure geureak ditugun kiroltan gehiago saiatu behar genduke.

rolarien inguruko akolito eta erahori ikusteko neurri txarra: kustaileak. Kinielak ere ez dira 10.043.339825 pezeta bildu ziren igaz.

LO-BELAR

Sartu zaio kirolari hirugarren gaitza ere. Baiña gaitz honek jokalekuan jokatzen ari denari baiño gehiago, begira dagoenari eraso dio. Jendea loharrazteko hau bezalakorik ez dago. Arrazoi zuen Leon Blay-k: "kirola da jende buru-motza sortzeko erarik aukerakoa", zionean. Kirolak lozorrotutako eta geldotutako jendea daukagu Jakiña, zenbait lekutan agintariak bere herriari ematen dioten lo-belarra da. tsesak dionez, kirolak alde aurretik gobernuak izendatutako helburtolak ez ezik beste ikastetxe eta ruak betetzen ditu: jendearen begiak lausotu eta egiazko arazoez axolabatu. Jendea mozkor arazi eta penak ahatz arazi.

Hortan mutilla izan dugu euskaldunok Urtain. Ez hainbestetarikoa, noski, mutur-jokarako. Zenbat jenderen begi saihets arazi duen egiazko buruhasteetatik! Philippe Rethacker idazleak idatzi du: "Gosea baiño indartsuagoa Brasil-en Santos eta Botafogo". "Zer nahi duzu, bada, zion Brasil-dar batek, ez dugu egunero jateko arrozik eta babarrunik, baiña hoi ordez Pele eta Garrincha dauzkagu igandero. Hoiak aski ditugu zorionekoak izateko".

Gaitz hau gero eta indar handiagoz zabaltzen ari da munduan. Eta hontan ez dute erririk txiki-na gaurrengun egunkari, irrati eta telebistek.

Egiatzko kirolak askatzaille izan behar du, baiña zoritxarrez ez da hala. Jendea esnatze lanari gogon heldu beharra dago. Bestela gizonaren etsairik haundienetako bat bihur ditek.

LAPATX

Eskola umeekin, egiten den baiño lan gehiago egin behar litzake.

